

A Quick Background on Boer Goats

1. Where do Boer goats come from?

Boer ဆိတ်တွေဟာ ၁၉၀၀ ခုနှစ်ခန့်က စပြီးတောင်အာဖရိကမှာစပြီး အသားစားမျိုးအနေနဲ့ အမည် ရ လာခဲ့တယ်။

ဒီအမည်ဟာ Dutch ဘာသာစကားကနေ ဆင်းသက်လာပြီး farmer လို့ အဓိပ္ပါယ်ရ ပါတယ်။ ဒီဆိတ်မျိုးတွေဟာ ဒေသခံမျိုးတွေဖြစ်တဲ့ Namaqua Bushmen and the Fooku tribes ကဆိတ်တွေနဲ့ Indian and European ဆိတ်မျိုးတစ်ချို့နဲ့ပေါင်းစပ်ရာမှ ဖြစ်ထွန်းလာခဲ့တယ်လို့ယူဆရတယ်။

2. When were Boer goats first exported to other countries?

ပထမဆုံး Boer ဆိတ်မျိုးတွေ အာဖရိက ကနေ နယူးဇီလန် ကို တရားမဝင် ခိုးသွင်းခဲ့တဲ့ နည်းကတော့ မျိုးအောင် ပြီး သားသန္ဓေသားကိုခိုးသွင်းတာပါ။ နောက်မှ Embryo Transfer ဆိုတဲ့ အခြားအမတ်စ်ကောင်ရဲ့ သားအိမ်ထဲ ပြောင်းထဲတဲ့ နည်းနဲ့ မျိုးပွားယူခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှတော့ scrapie ဆိုတဲ့ ကူးစက်ရောဂါ ကိုကာကွယ်ဖို့ quarantined လုပ်ခဲ့ရတယ်။ Quarantined ကာလကုန်လွန်သွားတဲ့နောက် မျိုးအောင်ပြီးသား သားဥကိုတခြား နိုင်ငံတွေကိုဖြန့်ခဲ့ကြပါတော့တယ်။ မူရင်း တောင်အာဖရိက ကသူတို့မျိုးကို ကာကွယ်တားပေမဲ့ မအောင်မြင် ခဲ့ပါ။ အခုတော့ Boerအများဆုံး မွေးနေတဲ့ နိုင်ငံတွေကတော့ US, NZ and Southeast China ပါ။ Germany ကတော့ Research အတွက်ရည်ရွယ်ပြီး Mexico and Argentina ကတော့ စတင်ပြီးမွေးစပြုလာပါပြီ။

3. What is the average lifespan of a Boer goat?

တနှစ်တကြိမ်သားဖောက်မယ်ဆိုရင်(တခါပေါက် ၂ကောင်လို့ထားပါဆို) သားဖောက်သက်၇-၈ နှစ်အကြာမှာအနားပေးသင့်ပါပြီ။

4. How much does a full-grown buck/doe weigh?

အကောင်းဆုံးကြီးထွားနိုင်တဲ့ Weight ကတော့ စားရတဲ့အစာပေါ်မှာ အများဆုံးမူတည်ပါတယ်။ အရည်အသွေးမြင့်အရွက်နဲ့ အစေ့အဆန် ကောင်းကောင်း စားရ ရင်Weight အကောင်းဆုံးရပါတယ်။ ပျမ်းမျှအားဖြင့် အကောင်ငယ်ရင်၉၀-၁၀၀ မှာ၃၀-၁၄၀ ပေါင် အထိဖြစ်နိုင်ပြီး အကောင်ကြီးတွေက ၁၅၀-၁၈၀ မှာ၉၀ ပေါင် အထိ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ 1 Acre မှာမွေးသင့်တဲ့ ဆိတ်အရေအတွက်၆-၈ကောင်ဟာ အကောင်းဆုံးပါ။ မြေပိုတချို့ကို တခြားလုပ်စရာ လုပ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် ဆိတ်မငှကောင်နဲ့ ကလေးတွေကိုလဲ ကိုယ့်အစာနိုင်ရင် ထည့်နိုင်ပါတယ်။ ဒါတနှစ်လုံး အတွက် တော့မဟုတ်ပါ။ အစာရှားချိန်မှာ ကျွေးနိုင်အောင် အစာခြောက် လုပ်ထားနိုင်ဖို့ အပင်စိုက်ဖို့နေရာ

စီစဉ်ထားရပါမယ်။အပင်စိုက်ဖို့ကောင်းတဲ့ရာသီမှာ စိုက်ပြီး ရှားချိန်မှာ ပြန်ကျွေးရမှာပါ။ စားကျက်ကို ဘဝပေလောက်စီ ခြံစည်းရိုး အရှင်နဲ့ ခွဲပိုင်းပြီး (control grazing) လုပ်နိုင်ရင် ကောင်းပါတယ်။ အစာကုန်တာနဲ့အမျှ နေရာရွေ့ပေးရင်း တခြံလုံးပြောင်အောင် စားသွားမှာပါ။ ရာသီအလိုက် ဖြစ်ထွန်းမဲ့ အမျိုးအစား မတူတဲ့ အပင်တွေစိုက်သင့်ပါတယ်။ဆိတ်တွေစားပြီးလို့ ပြောင်သွားတဲ့အကွက်တွေမှာ ပြန်စိုက်မှာပါ။ရာသီအလိုက် ဖြစ်ထွန်းတဲ့အပင်ကို ရွေးသလိုအမျိုးအစားမတူတဲ့ အသီးအနှံတွေ ကျွေးခြင်းဖြင့် ဆိတ်တွေအတွက် ကျန်းမာရေးကောင်းစေပါတယ်။(For example, warm season forages could be high quality summer annuals (ex. millet or crab grass) and then in the fall,do small cereal grains.)မြေအပိုတချို့ကို ဖယ်ထားခြင်းဖြင့်သင့်အတွက် အစာ သိုလှောင်နိုင်သလို မြေကဲသွေရာသီမှာ ဆိတ်တွေအတွက် နေရာပိုရတာပေါ့။မြေပိုမှာဆိတ်စာပင် စိုက်ထားခြင်းဖြင့်လဲအလှည့်ကျအစာကျွေးဖို့အဆင်ပြေသွားမှာပါ။စိုစွတ်တဲ့ ရာသီဟာ ဆိတ်တွေ အတွက် ရောဂါကျရောက်လွယ်ပါတယ်။ သန့်သန့်ရှင်းရှင်း နဲ့ ခြောက်သွေ့ခြင်းက အကောင်းဆုံးပါ။

Benefits of Raising Boer Goats

5. How easy is it to raise Boer goats?

Boer တွေဟာ ပြင်းထန်ခက်ခဲတဲ့ အပူပိုင်းဒေသကစတင်ဖြစ်ထွန်းခဲ့တဲ့အတွက် သူတို့ဟာ နေရာ တိုင်း မှာရှင်သန်နိုင်ကြတယ်။အဟာရပြည့်တဲ့ အပင်၊အရွက်တွေနဲ့ နြံပင်တွေ လုံလုံ လောက်လောက် မရှိရင် တောင်ရှင်သန်နိုင်ကြ တယ်။သူတို့ဟာ အစာစားနေခြင်းထက် ပါတ်ဝန်းကျင်ကို လှည့်လည် သွားလာရတာကို ပိုကြိုက်ကြတယ်။ ဆိုလို တာက နေရာအနံ့သွားပြီး အစာမရွေးစားတတ်တယ်။ သူတို့ စားမိတဲ့ အဆိပ်ခါတ်ပေါင်းပါတဲ့ အပင်များလည်းပါ တတ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့်မို့ သူတို့ဟာ အဲဒီအဆိပ်ကို ချေဖျက်နိုင်တဲ့ ပင်ကိုအရည်အသွေး ရှိလာကြတယ်။ ဆိတ်နဲ့ နွားတွေကို အခြေအနေတစ်ခုမှာ ရွေ့ချယ်မှုပြုစေရင် နွားတွေဟာ သူတို့ကြိုက်တာတမျိုးကိုသာအချိန်အများစုမှာ စားတတ်ပါတယ်။ဆိတ်တွေကတော့ဘူးဖေး(Buffet) ကိုပိုကြိုက်ပါတယ်။ တွေ့သမျှ အကုန် စားတတ်တယ်။ ဒီလိုအစုံစားတတ်တာကလည်း စားမိတဲ့ အဆိပ်ကိုပြေလျော့စေပါတယ်။ ဆိတ်နဲ့ သိုးတွေကိုတူညီမှု အများကြီး ရှိတယ်လို့ ထင်ကြပေမဲ့ တကယ်တော့ ကွာခြားမှု အတော် ရှိ ပါတယ်။ အဟာရလိုအပ်မှုလည်းမတူပါဘူး။ဆိတ်ကအကောင်ပိုသေးသလိုအဟာရပိုကောင်းတဲ့ အစာ လိုအပ် ပါတယ်။

6. Are Boer goats easier to raise than other breeds of goat?

Boerဆိတ်တွေဟာနူးညံ့သိမ်မွေ့ပြီး အထူးစောက်ရှောက်မှုမလို၊ နို့ညှစ်စရာလည်းမလိုပါဘူး။ အကြမ်းအားဖြင့် တခြားမွေးမြူရေးတိရိစ္ဆာန် တွေမွေ့ရခက်ခဲတဲ့ နေရာတွေမှာ ရှင်သန်နိုင်ပါတယ်။ သူတို့ဟာကြံ့ခိုင်မှုအသားဖြစ်ထွန်းမှု နဲ့ အကောင်ကြီးမှုတွေက Nubian ဆိတ်တွေနဲ့ဆင်တူတယ်။ သူတို့ဟာအချိန်အနဲငယ်အတွင်းမှာ အသားထုပ်လုပ် မှု အခြားမျိုးတွေထက် သိသာစွာများတယ်။ သူတို့ဟာလူတွေရှင်းရခက်တဲ့ကွင်းတွေကို အလွယ်တကူရှင်းနိုင်တယ်။ နေရာအနံ့သွားပြီး အစာရှာရင်းနေရတာကို သိပ်ကြိုက်ကြတယ်။ နို့စားဆိတ်တွေ အရိပ်ထဲနေချိန်မှာ သူတို့က နေပူအောက်မှာ ဒါမှမဟုတ် နှင်းကျနေတဲ့အောက်မှာ လမ်းသလားနေတတ်တယ်။ နို့စားဆိတ်တွေ ဝိုက်တာမင်ဖြေည့်ကျွေးမှ ရမဲ့မြေအနေအထားမှာသူတို့အတွက်ကတော့ အဆင်ပြေနေတယ်။ Boer တွေဟာ ပထမ၁၂လသား အတွင်းမှာ စားကျက်အခြေအနေ ကိုလိုက်ပြီး နေ့စဉ်၂၀၀ ဂရမ် နှုံးအထိ အသားတက်နိုင်ပါတယ်။ အဲဒီတော့ ဈေးကွက်ကို တင်နိုင်မဲ့အရွယ်ကို မြန်မြန်ရောက်တာပေါ့။ နောက်ပြီး သားစပ်နိုင်မဲ့ Weight ကိုလဲ မြန်မြန်ရောက်နိုင် တယ်။ ဆိတ်မတွေဟာ ၂နှစ်ကို ၃သားပေါက်နိုင်တယ်။ ၅၀%သော အမတွေက အမ္မာပေါက်နိုင်ပြီး ၁၀-၁၅% သောအမတွေက ၃ကောင်အထိပေါက်နိုင်တယ်။ ဆိတ်မတွေက သူတို့ကလေးတွေအတွက် နို့ပေးကောင်းတဲ့ အတွက် ကလေးတွေဟာလည်း weight gain ကောင်းပြီးအသေအပျောက်နဲ့ပါတယ်။ အမလေးတွေဟာ ၆လလောက်မှာ အရွယ်ရောက်ကြတော့ စောတယ်လို့ပြောရမှာပါ။ အထီးလေးတွေက သားစပ်ဖို့၅-၆လဆိုရင်ရပါပြီ။ ဒါပေမဲ့ ၃-၄ လလောက်မှာ ကိုယ်အလေးချိန်အရ ၃၂ ကီလိုရောက်တဲ့အတွက် အရွယ်ရောက်ပြီလို့ပြောလို့ ရပါတယ်။

7. Are Boer goats easier to breed than other goat breeds?

Boer တွေကို မျိုးပွားသားဖောက်ခြင်းဟာ အခြားမျိုးတွေထက် ဘာမှမထူးပါဘူး။ အထူးသဖြင့် လက်ရှိဆိတ်အုပ် တွေဟာ ယခင်အာဖရိကကယူလာခဲ့တဲ့ မျိုးတွေထက် ပိုကောင်းတဲ့မျိုးဗီဇကို ပိုင်ဆိုင်ထားကြတယ်။ အထူးရွေးချယ်ထားတဲ့ ဆိတ်သိုးနဲ့ သာမန်ပုံမှန် ဆိတ်မနဲ့ သားစပ်ပြီး ဇီးဆိတ်မကို အစာအဟာရကောင်းကောင်း ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်ပေးခြင်းဖြင့် သန်မာထွားကြိုင်းတဲ့ ဆိတ်ကလေးများရရှိပြီး ဆိတ်အုပ်တစ်ခုလုံး အရည်အသွေး မြင့်တက်လာမှာပါ။

8. Are there animals that Boer goats should not mingle with?

Boerတွေဟာတည်ငြိမ်တဲ့သဘာဝရှိတာကြောင့် အခြားအမျိုးအစားမတူတဲ့ တိရိစ္ဆာန်တွေနဲ့ အလွယ်တကူ အဆင်ပြေစွာရောနှောနိုင်ကြတယ်။ သိုး၊ ကြက်တွေနဲ့လည်း အဆင်ပြေသလို နွားတွေနဲ့လည်း တခြံထဲထားလို့ ရပါတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ကြိုက်တဲ့ အစာခြင်းမတူလို့ပါ။ ကျွဲနွားမွေးတဲ့နေရာမှာ ဆိတ်အနဲငယ်ထည့်မွေး ခြင်းကြောင့် ထုပ်လုပ်မှုမလျော့ဘဲ အပိုဝင်ငွေ

ရစေပါတယ်။ နောက်ပြီးမြင်းနဲလဲ ရောထားလို့ရပါတယ်။တခါတလေ ကသိကအောင်ဖြစ်တတ်ပေမဲ့ အဆင်ပြေပါတယ်။သိုးနဲဆိတ်တွေဟာ အူထဲမှာနေတဲ့ ကပ်ပါးကောင်အမျိုးအစား တွေ အများအားဖြင့် တူညီတတ်ပါတယ်။ဒါပေမဲ့ နွားတွေနဲ့တော့ ကွဲပြားတာတွေရှိပါတယ်။ သူတို့စားမိပြီးအစာ ချေဖျက် လိုက်တဲ့အတွက် ရောဂါကူးဆက်မှုကို အပြန်အလှန်ကာကွယ်ပေးရာရောက်ပါတယ်။

10. Is it possible to keep Boer goats in a small area (e.g. feedlot) while still being productive?

ဆိတ်တွေရဲ့ အစာအပေါ်ကြီးထွားမှုက တခြားကွဲနွား နဲသိုးတွေနဲ့မတူပါ။ခြံကျယ်ထဲမှာ စားကျက် ကောင်းကောင်း စိုက်ပြီးကျွေးမယ်ဆိုလဲ အကောင်းဆုံးမဟုတ်ပါ။သူတို့ဟာနေရာအနံ့လျှောက်သွားပြီး ဟိုစပ်စပ်ဒီစပ်စပ် စားရတာ ကို ကြိုက်ကြတယ်။ဒီလိုခြံလှောင်ကျွေးရတာက တိုးလာတဲ့ အသား နံ့ နဲ့ သုံးရတဲ့ ငွေက မကိုက်ပါဘူး။

Climate and Soil – What You Need to Know

11. What are the best climatic conditions for Boer goats?

သူတို့ဇာတိက အာဖရိကဖြစ်တဲ့ အတွက် ခြောက်သွေ့တဲ့ရာသီကို စိုစွတ်ပြီးစိုထိုင်းဆမြင့်တဲ့ ဒေသထက်ပိုကြိုက်ကြ တယ်။အေးတာကိုတော့ လက်ခံနိုင်ကြတယ်။ အအေးပိုင်းဒေသ တွေဖြစ်တဲ့ ကနေဒါလိုနိုင်ငံတွေမှာ တောင် နှင်းတွေ သီးနေတဲ့ ကိုယ်ခန္ဓာတွေနဲ့ခြံအပြင်မှာ လဲလျောင်းနေတာ တွေရတတ်ပါတယ်။ဒါပေမဲ့ Boer တွေဟာ လေနဲမိုးရေတဲ့ အနေအထားကိုတော့ မကြိုက်ပါ။ ဘာလို့လဲ ဆိုတော့သူတို့မှာ အရေပြားအောက် အဆီလွှာနဲနဲဘဲပါလို့ဖြစ်ပြီး အဆုတ်အအေးမိ ရောဂါ ဖြစ်လွယ်တတ်ပါတယ်။ အေးပြီးလေတိုက်တတ်တဲ့ရာသီမှာ အကာအကွယ်လုပ်ပေးဖို့ အရေးကြီး ပါတယ်။ လေမပါတဲ့ အအေးနဲ နှင်းဒဏ်က သူတို့ကိုသက်ရောက်မှု သိပ်မရှိပါ။အပူပိုင်းကလာကြတဲ့ အတွက် သိုးတွေ၊နွားတွေထက် အပူဒဏ်ကို ပိုပြီးခံနိုင်ပါတယ်။

12. What are the best vegetation and soil-type conditions for Boer goats?

မြေဆီလွှာအခြေအနေက သိပ်အရေးမကြီးပါ။သူတို့လုပ်ချင်ရာလုပ်ဖို့လွတ်ပေးထားကြည့်ရင် သူတို့ အချိန်ရဲ့ ၆၀% လောက်ကိုခြုံပင် သစ်ပင်အသေးတွေကိုရှာဖွေစားသောက်ပြီး ကျန်အချိန်တွေမှာ မြက်စားလေ့ရှိပါတယ်။ ကောင်းတဲ့မြက်ကျွေးနည်း(Grazing) ကတော့ ကန်သတ်ကျွေးနည်းပါ။၂-၃

ရက် လောက်စားနိုင်မဲ့ အကွက်တွေ ပိုင်းထားပြီး ကျွေးမယ်ဆိုရင် သူတို့အစာကို ကုန်အောင် စား လိမ့်မယ်။ ဒီအတိုင်းလွတ်ပေးထားရင် တခြံလုံးပါတိပြီး နင်းခြေမိတာက စားတာထက်ပိုများတတ်ပါတယ်။

Profit Potential of Boer Goat Farming

13. How much profit potential is there in Boer goats?

Boer ဆိတ်သိုးရဲ့တန်ဖိုးက သူ့ရဲ့အရည်အသွေးမြင့်အသားထုတ်လုပ်ပေးနိုင်တဲ့ ဗီဇပေါ်မူတည်တယ်။ ဗီဇကောင်းတဲ့ ဆိတ်သိုးကဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးနိုင်တယ်။ ဆိတ်သိုးရဲ့ ကောင်းမွန်မှုက အသားဈေးကွက် အပေါ်မှာ အကျိုးအမြတ် မျှော်လင့်နိုင်တယ်။ လူမျိုးစုတွေပြောင်းရွှေ့အခြေချမှုတွေက မြောက်အမေရိကမှာ ဆိတ်သားဈေးကွက် ကျယ်ပြန့် လာတယ်။ ထုတ်လုပ်သူတွေက ဈေးကွက်မှီအောင်မထုတ်နိုင်တော့ နယူးဇီလန်နဲ့ ဩစတြေးလျက တင်သွင်းနေရ တယ်။ အမေရိကရဲ့ဆိတ်သားဝယ်လိုအားက ပြောင်းရွှေ့ဝင်ရောက်လာတဲ့ အရှေ့အလယ်ပိုင်းသားများ၊ အာရှသား များ၊ အာဖရိကန်များ၊ လက်တင်အမေရိကသားများနဲ့ ကာရစ်ဘီယန် အဆက်အနွယ်တွေကြောင့် အဓိကဖြစ်တယ်။ ဒီလူတွေဟာ ဆိတ်သားကို တွေ့တဲ့နေရာမှာဝယ်တတ်သလို အရည်အသွေးမြင့်အသားကိုလဲ ဈေးကောင်းပေးဖို့ ဝန်မလေးတတ်ဘူး။ ဆိတ်သားကအခြား အသားတွေ ထက် အစာချေနှုံးပိုကောင်းပြီး အဆီပါဝင်မှု ပိုနိပါတယ်။ အရသာအရလဲ ကြက်သား၊ ငါးတို့နဲ့ အပြောင်းအလဲတစ်ခုပါဘဲ။ Boer ဆိတ်သားရဲ့ နူးညံ့သိမ်မွေ့တဲ့ အရသာဟာ အင်မတန်ကောင်းတဲ့နွားကလေးသားနဲ့ အနီးစပ်ဆုံးတူပြီး ဆိတ်သားဈေးကွက်ထဲမှာ Boer အသားက ထိပ်တန်းပါ။ အောက်ပါ အချက်တွေကတော့ Boer မွေးမယ်ဆိုပြီး အစီအစဉ်ချနေတုန်း ကြည့်ရမဲ့၊ သိထားသင့်တဲ့ စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်း တစ်ချို့ပါ။

-ဝယ်သူတိုက်ရိုက်လာတဲ့ဈေးကွက်-လူမျိုးရေးဘာသာရေး အရ တင်သွင်းနိုင်မဲ့ ကိုယ့်ဒေသရှိ စားသောက်ဆိုင်များ

-မျိုးဆိတ်သိုးအဖြစ်မွေးစရာ(မျိုးဆိတ်ကိုဈေး၂ဆပေးဖို့ဝန်မလေးတဲ့ ခြံသမားများ)-အမေရိကရဲ့ အရှေ့နဲ့ အနောက် ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက် ဆိတ်သားတင်သွင်းတဲ့အဖွဲ့အစည်းတွေ(သူတို့ကပမာဏများများနဲ့ ပုံမှန်တင်သွင်းဖို့ လိုအပ်တယ်။) The Importance of Developing a Plan for Your Boer Business တခြားစီးပွားရေး လုပ်ငန်းတွေလိုဘဲ ဆိတ်မွေးမြူရေး ဟာ ကြိုတင်ခန့်မှန်းတွက်ဆလိုမရတဲ့ ကုန်ကျစရိတ်တွေနဲ့ အပြောင်းအလဲတွေ ရင်ဆိုင်ရတတ်တယ်။ အမြတ်ရဖို့အတွက် လက်တွေ့ကျကျ ကုန်ကျစားရိတ်အနီးစပ်ဆုံး တွက်နိုင်အောင် Plan ကောင်းကောင်းချရမယ်။ ဆိတ်နဲ့ပါတ်သက်တဲ့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းထဲ မဝင်ခင် ကုန်ကျစားရိတ်နဲ့ ရနိုင်မဲ့အမြတ်ကိုခန့်မှန်း နိုင်ဖို့ အရေးကြီးတယ်။ ဒီအမြတ်ကိုတွက်ဖို့ Calculatorတွေ Internet မှာရှိပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့သုံးနေတဲ့ ကောင်းမွန်တဲ့ Calculator ကတော့ Boer Meat Goats, LLC in Oklahoma ကုပ္ဏီက Calculator ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ Calculator ကဝယ်သင့်တဲ့ ဆိတ်သိုး အရေအတွက် နဲ့ သုံးသင့်တဲ့ Acre အကျယ်အဝန်းတွေ တွက်ပေးနိုင်ပါတယ်။ Typical Costs of Running a Boer Goat Operation စီးပွားရေး လုပ်ငန်း

အတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင် နေချိန်မှာ လေလွင့်ဆုံးရှုံးမှုမရှိစေရအောင် ကြိုတင်တွက်ချက် ပြင်ဆင် ထားရမယ်။ အောက်ကအချက်တွေအတော့ Boerမွေးမြူရေးအတွက် ကုန်ကျစားရိတ် နမူနာ ဖြစ်ပါတယ်။ Animal cost-ဆိတ်အထီး အမ တွေဝယ်ဖို့ ဘယ်လောက်ကုန်ကျမလဲ၊ နောက်ပြီး မျိုးပွားဖို့ကုန်ကျစားရိတ်(AIကိုအသုံးပြုမယ်ဆိုရင်)Feed cost -မြက်ခြောက်၊ နံစားသီးနှံ၊ ဗီတာမင် အားဆေး နှင့်အခြားဆေးများ Land and Shelter- အဆောက်အဦး၊မြေအတွက် ကုန်ကျစားရိတ်၊ စားကျက်အတွက် လိုအပ်တဲ့ပြုပြင်စားရိတ်၊ မြေဩဇာ၊အစောင့်ခွေးနဲ့ သူ့အစာဖိုး Health cost- ကာကွယ်ဆေးနှင့်ကုသစား ရိတ်နှင့်ဆေးဝါး (သန်ချဆေး၊အိုင်အိုဒင်း၊Antibiotic ဆေးစာ၊First aid kits) အလုပ်သမားစားရိတ် Transportationခရီးစားရိတ် (အစာသယ်ပို့၊ ပြပွဲနဲ့ အခြားခြံများ လေ့လာစားရိတ်)

-ဆိတ်များ အရွေ့အပြောင်းကုန်ကျစားရိတ် - အထွေထွေ (အစာခွက်၊မြက်ခြောက်စင်၊ ပြပွဲညနှင့် ပါတ်သက်ရာပစ္စည်းများ

-ခြံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာကုန်ကျစားရိတ်(ဖုန်း၊အင်တာနက်၊ဆော့ဝဲ၊ခြံမှတ်ပုံတင်၊)-စာအုပ်စာတန်း၊မဂဇင်း၊ စာရေး ကရိယာ၊ရုံးသုံးပစ္စည်းများ Selling cost-လေလံစားရိတ်၊ကြော်ငြာစားရိတ်၊လိပ်စာကဒ်နှင့် လက်ကမ်းစာစောင် နောက်ထပ်မေးခွန်းတချို့က

-ဘယ်သူတွေကကိုယ့်ဆိတ်ကိုဝက်မှာလဲ၊ ဆိတ်ကလေးတွေရောင်းရင်ကိုယ့်အတွက် ဆုံးရှုံးမှု ဘယ်လောက်ရှိမလဲ။ဝယ်သူက ကိုယ့်ဆီလာမလား၊ အဝေးကိုကိုယ်က သွားရောင်းရမလား။ ဘယ်လောက် ကြော်ငြာဖို့လိုမလဲ။ကိုယ်ပိုင်ကားရှိလား(သယ်ပို့ရန်)၊အချိန်နဲ့ ကုန်ကျစားရိတ်၊ ကိုယ့်ခြံ အနေ နဲ့ အသားစား(သို့)မျိုးခြံ ဘယ်ဟာကပိုပြီးသင့်တော်သလဲ၊ အကောင်သေးတွေရဲ့ ဈေးကွက်၊ ဈေးကွက်ရဲ့လိုအပ်ချက်(ရာသီချိန်၊အရွယ်အစား)။ကိုယ်မြေရဲ့ မွေးနိုင်မဲ့ အကောင်အရေအတွက်၊ မြေဆီလွှာ အနေအထား၊ မိုးရေချိန်၊ အလုပ်သမားစားရိတ် (ဈေး သက်သာ (သို့)ဈေးမြင့်)။ နောက်ထပ်အရေးကြီးတာက မွေးမြူရေးနှင့် ပါတ်သက်ပြီး ကိုယ့်အိမ်ထောင်ဖက်ရဲ့ သဘောထား။

14. What are the best marketplaces for Boer goat meat?

ဈေးကွက်ဝယ်လိုအား က နေရာဒေသအချို့တွင် အခြားဒေသများထက် ပိုမိုမြင့်တက်နေတတ်ပြီး ရာသီအလိုက် ဘာသာရေးပွဲများရှိပါက သိသာစွာမြင့်တက်လေ့ရှိသည်။Boer နဲ့ Boer cross တွေရဲ့ ကောင်းမွန်တဲ့ အသားတက် နှုံး နဲ့ အရည်အသွေး ကြောင့်ဈေးကွက်ထဲမှာ အခြားဆိတ်မျိုးတွေထက် ဝယ်လိုအား၊နှစ်သက်မှုပိုကောင်းတယ်။လေလံပွဲမှာရောင်းရင် ဈေးအရ နည်းတတ်ပြီး အသားအတိုင်း ဒါမှမဟုတ် မွေးမြူရေးသမားကို တိုက်ရိုက်ရောင်း ရင်ဈေးကောင်းရပါတယ်။

15. What weight of goat will get the best price at market?

အကြမ်းအားဖြင့်ပြောရရင် အရှင်ချိန် ပေါင်၈၀ ဟာအကောင်းဆုံး ဈေးကွက်ပါ။ပေါင်၁၀၀ ကျော်ကို

ဈေးကွက် သိပ်ရလေ့မရှိပါဘူး။ ပေါင်စေ့ရိုဆိတ်တစ်ကောင်ဟာအရွယ်ငယ်သေးပြီး အသားက လည်း နူးညံ့ ကိုယ်တွင်းအဆီ လည်းနည်းပါးပါသေးတယ်။ အစာများများကျွေးရင်တော့ အကောင် အလေးချိန် တက်လာပေမဲ့ အသားအရည် အသွေးတက်မလာပါ။ နောက်ပြီး ကိုယ်ခန္ဓာအတွင်းမှာ အဆီပိုတက်လာပါတယ်။ဒါကြောင့်မို့ ပေါင် စေ့ဟာ အသား အတွက် အကောင်းဆုံးပါ။

16. At what age are Boer goats best for market?

ဆိတ်တွေဟာ မျိုးဗီဇနဲ့ အစာပေါ်မူတည်ပြီး ကြီးထွားမှုကွာခြားတာကြောင့် အသက်ထက် အလေးချိန်က ဈေးကွက်ပေါ်တင်နိုင်တဲ့ ရည်ညွှန်းချက်ဖြစ်တယ်။ ဆိတ်တွေဟာ နို့စို့တဲ့ကာလမှာ အသားတက်နှုန်းအကောင်းဆုံး ဖြစ်တယ်။ ဆိတ်ပေါက်တစ်ကောင်ဟာ မွေးစ အလေးချိန် ၅၆ ကီလိုဂရမ်ရှိပြီး နေ့စဉ်၂၀၀၂၃၀ဂရမ်လောက် တိုးနှုန်းနဲ့ လ ပေါင်း အတော်ကြာအောင်ရှိနေတတ်တယ်။ ၃-၆လအတွင်းမှာနေ့စဉ်၃၃၀-၂၅၀ ဂရမ်လောက် တိုးနိုင်တယ်။ အထိုက်တန်ဆုံးဈေးရနိုင်တဲ့အချိန်က ပေါင်စေ့ လောက်ဖြစ်ပြီး အသက်အားဖြင့်၆-၇ လ လောက်မှာရတတ်ပါတယ်။ Boer မျိုးခြံလုပ်သူတွေရဲ့ အပြောအရ ဆိတ်ကလေးတွေဟာ အချိန်တိုတိုနဲ့ ဈေးကွက် ပိုနိုင်မယ်။ နောက်ပြီး အသားတိုးနှုန်း ကောင်းတဲ့ ဒီမျိုးကိုလိုချင်တဲ့ ခြံသမားတွေက ရက်ရက်ရောရော ပိုက်ဆံပေးဖို့ အဆင်သင့်ပါဘဲ။ တခြားဆိတ်မျိုးတွေနဲ့ ယှဉ်လိုက်ရင် Boer တွေဟာ အသားတိုးနှုန်းကောင်းပြီး တစ်ကောင်လုံး အနေနဲ့ ပြည့်ပြည့်ဖြိုးဖြိုးရှိပြီး ကျန်းမာတဲ့ ပုံစံရှိတယ်။ သားသတ်ရုံမှာတခြားဆိတ်တွေနဲ့ ယှဉ်ပြီးတွေ့ရရင် Boer တွေ ကို မသတ်ခင်မှာတင် ဝယ်သွားလေ့ရှိတယ်။မျိုးဗီဇကို အမြဲတမ်းပြုပြင်မြှင့်တင်ခြင်း၊ အစာ ကျွေး နည်း၊ တိန်းသိမ်း စောင့်ရှောင်ပုံတွေကို ဂရုစိုက်ခြင်းဖြင့် Boer အစစ်တွေသာမက ကပြားမျိုးတွေပါ ကြီးထွား မှု ကောင်းပါတယ်။Boer တွေရဲ့ အသားတိုးနှုန်းကောင်းတဲ့ဗီဇအရ ဒေသခံဆိတ်တွေနဲ့ သားစပ် လိုက်ရင် သူတို့ရဲ့ကောင်းတဲ့အချက်တွေ ပြောင်းလဲရရှိသွားကြတယ်။ ဒေသခံမျိုးတွေမှာ မွေးစ အလေးချိန်၊ ကြီးထွားနှုန်း၊နို့ခွဲချိန်အလေးချိန်၊သားစပ်နိုင်ချိန်၊အရွယ်ရောက်ချိန်၊ သားပေါက်နှုန်းနဲ့ အသားအရည်အသွေး စသဖြင့်တိုးတက်မှုတွေရလာကြတယ်။

-ဘာဖြစ်လို့Boer တွေဟာ မွေးဖို့ ကောင်းတာလဲ

- (က) နေရာနဲ့အစာ-မြေ ၁၀acres မှာ ဆိတ်၆၀ကောင် ဒါမှမဟုတ် နွား၁၀ကောင်။
- (ခ) သူတို့ဟာနွားတွေအတွက်အဆင်မပြေနိုင်တဲ့နေရာမှာရှင်သန်နိုင်တယ်။ နွားတွေမစားတဲ့အပင် အသေး အမွှားတွေကိုစားနိုင်တဲ့အတွက် တချို့ခြံသမားတွေက နွားစားပြီးသားခြံနေရာတွေမှာ ခြံရှင်းဖို့ ဆိတ်တွေထည့်ပြီးကျွေးကြတယ်။
- (ဂ) Boerမွေးရတာကနွားမွေးရတာထက် အကျိုးအမြတ်ပိုများပါတယ်။ နေရာလည်း အများကြီး မလိုသလို ဆိတ်သိုးကနွားသိုးထက် ကိုင်တွယ်ရလွယ်ပါတယ်။မေထုံမဲ့သားစပ်မယ်ဆိုရင်လဲ ဆိတ်မက ပိုပြီးလွယ်ပါတယ်။
- (ဃ)လူအများစုကနို့စားဆိတ်မွေးကြတယ်။ ဒါပေမဲ့နို့ဆိတ်၁၀ကောင်ကို အစာကျွေးရတာထက်

အသားဆိတ် အကောင် ၁၀၀ ကိုကျွေးရတာ ပိုမြန်တယ်။အလုပ်ရှုတ်မခံခြင်ရင်တော့ Boer အသားစားဆိတ်ကရွေးချယ်စရာပါ။

(င)ပင်ပန်းဆင်းရဲဒဏ်ခံနိုင်ပုံကတော့ Merino Sheep တွေလိုပါဘဲ။Boer တွေဟာ ယဉ်ပါးလွယ်၊ နူးညံ့သိမ်မွေ့တဲ့ ဆိတ်တွေပါ။ များများကိုင်တွယ်ရင် ပိုပြီးယဉ်ပါးပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဆိတ်အုပ် တစ်ခု မှာ ဆိုးတတ်တဲ့ အကောင်တွေလဲ ပါတတ်ပါတယ်။

17. What are the marketable by-products of Boer goats?

Boerမွေမြူရေးမှအပိုထွက်ကုန်တွေလဲရှိပါသေးတယ်။အဲဒါတွေကတော့

- နို့နို့မှနို့ချိစ်၊ယိုဂါတ်၊ရေခဲမှနို့၊
- ဖိနပ်ချုပ်ရန် သားရေလက်အိပ်၊ အဝတ်အထည်၊ ခရီးဆောင်အိတ် နှင့် စာအုပ် ချုပ်ပစ္စည်းများ
- ဆပ်ပြာ၊ခန္ဓာကိုယ်လိမ်းအဆီ၊ခြေထောက်လိမ်းဆေး
- ဘရုပ်လုပ်ရန်အမွှေးများ
- နွားနို့နဲ့ မတူတဲ့အချက်အတော့ ဆိတ်နို့ကို Homogenized လုပ်စရာမလိုတဲ့ အချက်ဖြစ်တယ်။ နွားမို့သောက်လို့အဆင်မပြေတဲ့ သူတွေအတွက် ဆိတ်နို့က အစားထိုးစရာပါ။ နောက်ပြီးဆိတ်နို့ဟာ အကောင်းဆုံး အစိုဓါတ်ထိန်းသိမ်းပေးနိုင်တဲ့ ပစ္စည်းဖြစ်ပါတယ်။ Boer ဆိတ်ကရတဲ့သားရေဟာ အခြားဆိတ်တွေကရတဲ့ သားရေထက်ပိုပြီးခိုင်မာပြီး ပိုထူပါတယ်။ပြီးတော့အရောင်ဆိုးလိုလဲ ကောင်းပါတယ်။အရည်အသွေးကောင်းတဲ့ ဆိတ်သားရေဟာ အစေ့အဆံ့စအသွင်အပြင်ရှိပြီး အရွယ်ငယ်တဲ့ အကောင်တွေဆီကရတာဖြစ်တယ်။ဆိတ်သားရေဟာ နူးညံ့ပျော့ပြောင်းရမယ်၊ ပါးလွှာ ညက်ညော တဲ့ အထိအတွေ့နဲ့ကောင်းတဲ့ အရောင်ဆိုရင် အဝတ်အထည် လုပ်ငန်းရှင်တွေအကြိုက်ပေါ့။အများအားဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတွေကဆိတ်သားရေအကြမ်းထည်ကို သွင်းပြီး တန်ဖိုးထပ်ကုန်အဖြစ်နဲ့ ဆိတ်သားရေနယ်ခြင်းဖြင့်ကုန်ချောထုတ်လုပ်ကြတယ်။ တရုတ်၊ပါကစ္စတန်နဲ့ အိန္ဒိယတို့ဟာ သူတို့နိုင်ငံရဲ့ လိုအပ်ချက်မပြည့်မီလိုအခြားနိုင်ငံတွေက ထပ်သွင်းကြရတယ်။ ဩစတြေးလျနိုင်ငံ ဆိုရင် ဆိတ်သားကုန်ချောကို ဒေါ်လာ၉ သန်းဖိုးလောက် သွင်းရပြီး ဆိတ်သားရေကုန်ကြမ်း၂သန်းဖိုးလောက် နှစ်စဉ် ထုပ်ရောင်းတာတွေရတယ်။ဆိတ်သားရေဟာ သူ့ရဲ့ ခိုင်ခံ့မှု၊လိုသလိုပုံစံသွင်းနိုင်မှု၊ နူးညံ့တဲ့ အထိအတွေ့နဲ့ ကြည့်လို့ ကောင်းမွန်မှုတွေကြောင့် ဈေးကွက်တောင်းဆိုမှု မြင့်မားပါတယ်။ ၇၀% လောက်ရှိတဲ့ ဆိတ်သားရေ တွေကို ဖိနပ်ချုပ်တဲ့နေရာမှာသုံးပြီးကျန်တာတွေကို စာအုပ်ချုပ်တဲ့နေရာ၊အလှအပစ္စည်း၊အဝတ်နဲ့ လက်အိပ်တွေ ထုတ်လေ့ရှိတယ်။ တစ်ကမ္ဘာလုံးအရ ပြီးခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ်အချို့အတွင်း သားရေဖိနပ် ထုပ်လုပ်မှု သိသိသာသာတက် လာ တယ်။ ဝမ်းတွင်း သားအသဲ၊ အရေပြား၊ဦးကျောက်၊ရိုးတွင်းချဉ်ဆီ စတဲ့အပိုဈေးကွက်တစ်ခုလဲ ရှိပါသေးတယ်။ ဆိတ်မွှေး တွေကိုလဲ တရုတ်ပြည်က ဘဂ္ဂုပ်အဖြစ်ထုပ်ပြီးအလှကုန်၊ပန်းချီဆွဲစုတ်တံ၊ဆေးကြောစရာ

စသဖြင့် ထုပ်လုပ်ပါတယ်။ ဆိတ်မွေးတွေဟာသဘာဝအားဖြင့် ထိပ်တုံးပြီးအရည်ခါတ် များ ပါတယ်။ ဒါတွေကတော့ ဆိတ်မွေး သူတွေအတွက် အပိုဝင်ငွေတွေပေါ့။

သင်မွေးမြူရေးလုပ်မဲ့ မြေအကြောင်းကိုသိပါစေ။မြေအများစုဟာ အချို့သောအဟာရ ခါတ်သတ္တု ချို့တဲ့မှု ရှိတတ်ပါတယ်။ လိုအပ်တဲ့အဟာရကိုမြေပေါ်(သို့)ဆိတ်တွေကိုဖြည့်စွက်ပေးရပါမယ်။
-လုပ်ငန်းအစမှာ ဇီးရှိတဲ့ဆိတ်မအနည်းငယ် နဲ့စတင်သင့်ပါတယ်။လက်တွေ့ အတွေ့အကြုံကသင်ပေး နိုင်တာအများကြီးရှိတာမို့ အကောင်နဲ့နဲ့ နဲ့ စတဲ့အခါ ဆုံးရှုံးမှု၊ အနည်းငယ်သာရှိနိုင်ပါမယ်။
-အရာအားလုံးအဆင်သင့်ဖြစ်တဲ့အခါဆိတ်သိုးဝယ်လိုရပါပြီ။သားဖောက်ရာသီချိန်မတိုင်ခင် လအနည်း ငယ်စောပြီး ဝယ်သင့်တယ်။ဒါမှရာသီချိန်ရောက်ရင် ဆိတ်သိုးအနေနဲ့ ခြံနံမစိမ်းတော့ဘဲ သားလိုက် နိုင်စွမ်းအပြည့်အဝရနိုင်မယ်။ ဆိတ်သိုးတစ်ကောင်ဟာပျမ်းမျှဆိတ်မ ၂၀-၃၀ ထိသားစပ်နိုင်စွမ်းရှိပြီး အတွေ့အကြုံရှိပြီး ဆိတ်သိုးအကြီးတစ်ကောင်က ဆိတ်မ၄၀ အထိ ထိန်းနိုင်ပါတယ်။ သားစပ် ရာသီ ချိန်အတွင်းမှာ နောက်ထပ်ဆိတ်အသစ်တွေ မသွင်းသင့်ပါ။ဘာလို့လဲဆိုတော့ ရှိပြီးသားအထီးက သိပ်လက်မခံတတ်လို့ပါ။နောက်ပြီးသားတင် သားစပ်လုပ်ငန်းမှာ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်တတ်ပါတယ်။
-ဆိတ်တွေက သောက်ရေသန့်သန့် လိုပါတယ်။ရေလှောင်ကန်အသုံးပြုပြီး ရေတိုက်ပါက ရေကန်ကို ရေညှိမတက်စေရန် ဆေးကြောတိုက်ချွတ်ပေးရမယ်။၁ပါတ်ကို၂ကြိမ်လောက်အထိတိုက်ပါ။အစာခွက် ရေခွက်တွေ သန့်ရှင်းဖို့နဲ့ အကောင်အသေးတွေပါ အစာစားလို့ရအောင် အနိမ့်အမြင့်ညှိပေးထားရမယ်။
-ဆေးတွေသိုလျှောင်နိုင်ဖို့ရေခဲသေတ္တာရှိရမယ်။ရက်လွန်ဆေးများသတိပြုပါ။
-၁ပါတ်ကို ၁ကြိမ်ခန့် ခါတ်သတ္တုအနည်းငယ်ကျွေးပြီး သူတို့ဘယ်လောက်မြန်မြန် စားလဲကြည့်ပါ။ ခါတ်သတ္တုကျွေးတဲ့ခွက်နဲ့ဆိုရင် ၁ရက်ကိုအောင်စဝက်ကနေ၁အောင်စလောက်ထိ စားပါတယ်။ မလေလွင့်အောင်ဂရုစိုက်ပါ။
-အကယ်၍သင့်ခြံအနီးနားမှာ အခြားသူများရှိနေရင် သင်ဆိတ်မွေးမည့် အကြောင်း ကြိုတင် ပြောပြ ထားပါ။တခါတရံ ဆိတ်တွေရဲ့ အသံကြောင့်မလိုလားအပ်တဲ့ အနှောင့်အယှက် ဖြစ်တတ်ပါတယ်။

19. When I go to buy my first Boer goats, what should I look for?
အခု ဆိတ်ဝယ်တော့မယ်ဆိုရင် အပြင်ပန်းဆိုင်ရာတွေ ဘာကြည့်ရမယ်ဆိုတာပြောပြပါမယ်။ ပထမ ဆုံးသိထားဖို့က ကျန်းမာတဲ့ဆိတ်ကိုဝယ်မယ်ဆိုရင် ပြသနာအများစုကို ရှောင်နိုင်တယ်ဆိုတာပါဘဲ။ ကျန်းမာရေးကောင်းတယ်လို့ ယုံကြည်ရတဲ့ အကောင်ကို ဝယ်ခဲ့ပေမဲ့နေရာ အရွေ့အပြောင်း၊ ပတ်ဝန်း ကျင် အသစ်၊ ရာသီဥတု၊ အစာအပြောင်းအလဲ တွေကြောင့် နာမကျန်း ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့်မို့ ဝယ်လာတဲ့ အကောင်အသစ်တွေကို လက်ရှိဆိတ်တွေမှ အနဲ ဆုံး ၂ပါတ်ခန့် ခွဲထားရပါမယ်။ကြည့်ရှု စစ်ဆေးရန် ခန္ဓာကိုယ် အပူချိန်စစ်ပါ။ပုံမှန် အပူချိန်က၁၀၀.၅-၁၀၃F(နေရောင် အောက်မှာသွားလာ လျှပ်ရှားနေရင်၁၀၃ထိ) ရှိတယ်။ကျန်းမာရေးမကောင်းတဲ့ အချက်တွေက မျက်ချေး၊ နှာရည်ထွက်တာ၊ ချောင်ဆိုးနှာချေတာအပိန်လွန် အဝလွန်တာ၊အားမရှိတာ၊အသက်ရှုနှုန်းမြန်တာ၊အသက်ရှုသံထွက်တာ ၊ခြေထောက် ထောင့်ထောင့်ဖြစ်တာတွေရှောင်ရမယ်။သူတို့ဟာအလွယ်တကူမထနိုင်ဘဲ ဖြစ်နေ မယ်ဆိုရင် ခြေထောက်မှာအနာရှိတတ်တယ်။ ဒူးနဲ့ခြေဖဝါးမှာ အနာရှိမယ်ဆိုရင်တော့ မဝယ်တာ အကောင်းဆုံးပါ။ကျန်းမာတဲ့ ဆိတ်အနားကပ်မိရင် သူတို့ကယဉ်နေရင် အကိုင်ခံ အကပ်ခံပြီး မယဉ်ပါး

ပါကအဝေးကိုရှောင်ဖယ်သွားတတ်တယ်။ ကျန်းမာတဲ့အကောင်နားကပ်ရင် သူတို့မထသဲမနေပါ။ ထဖို့ခက်ခဲတဲ့အနေအထားမရှိပါ။ အလွယ်တကူထပြီး ရှောင်သွားနိုင်တယ်။ ခြေထောက်ကို နိုင် တဲ့ ဆိတ်တွေမှာ အများဆုံးတွေ့ရတဲ့ ရောဂါ၂ခုကတော့ foot rot နဲ့ interdigital dermatitis တို့ဘဲ ဖြစ်တယ်။ဒီပြဿနာ၂ခုကို ၁ပါတ် ၂ကြိမ် ဆိတ်ခြေထောက်တွေကို သန့်ရှင်းရေး လုပ်ပေးခြင်း၊ ခြေသံဖြတ်ပေးခြင်း နဲ့ အခြားကောင်တွေမကူးရအောင် ကာကွယ်ပေးရမယ်။ဆိတ်ရဲ့ နောက်ပိုင်း ကိုစစ်ပါ။အမြီးနဲ့နောက်ခြေပေါ့။ခြောက်သွေ့ပြီးသန့်ရှင်းရမယ်။စိုစွတ်ပြီးအညစ်အကြေးတွေကပ်မနေရ ဘူး။ ဝမ်းလျှောတာဟာအစာကျန်းမာရေးနဲ့ ကပ်ပါးကောင်တွေကြောင့်လို့ပြောနိုင်တယ်။ ရောင်းတဲ့ သူ က အခုမှ အစာတစ်ခုခုအများကြီးစားမိလို့ဖြစ်တာပါလို့ပြောတာမျိုးကိုမယုံလိုက်ပါနဲ့။ ဝမ်းလျှော တာဟာကျန်းမာရေးမကောင်းတာဘဲ။ကူးစက်ရောဂါတောင်ဖြစ်နိုင်တယ်။တစ်ချိန်ထဲမှာ သတိထားရမှာ က လောလောဆယ်ဆယ် မှာဝမ်းလျှောမနေတဲ့ဆိတ်က သန်ကောင်ပြဿနာမရှိဘူး လို့မပြောနိုင်ဘူး။

ဒါပေမဲ့အခြားအန္တရာယ်ရှိတဲ့ရောဂါတစ်ခုခုရဲ့အစပျိုးလက္ခဏာလဲဖြစ်နေနိုင်တယ်။ ဆိတ်ကို အနီး ကပ် ကြည့် လို့ရရင်သူ့ရဲ့မျက်လုံးနဲ့နှာခေါင်းကို ကြည့်ပါ။သွားဖုံးနဲ့မျက်ခွံအတွင်းသားကစိုစွတ်ပြီးပန်းရောင် အရင့်ရှိရမယ်။ဆိတ်တွေမှာ“Orf”“Or”“soremouth” ရောဂါဖြစ်တတ်တယ်။ ဒီရောဂါက “Poxvirus” ကြောင့်ဖြစ်ပြီး နှာခေါင်းနံပါးစပ်ဘေးမှာ နာကျင်တဲ့အနာဖေးတွေဖြစ်တတ်ပြီးဆိတ်မတွေ့မှာဆိုရင်နီသီး ခေါင်းမှာလည်း ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ဆိတ်ကိုကိုင်တွယ်တဲ့သူတွေလဲကူးစက်နိုင်ပါတယ်။သွားတွေ က မကျိုးမပဲ့နဲ့ပုံစံမှန်ရမယ်။ဆိတ်တွေမှာ ရှေ့အပေါ်သွားမရှိပါ။ဒါပေမဲ့ အောက်သွားက အပေါ် သွားဖုံး ကိုသပ်သပ်ရပ်ရပ်ထိနေရမယ်။အပေါ်နဲ့အောက်အံလွဲမနေရဘူး။သွားဟာ တိုတုပ်ပြီး ဒါမှမဟုတ် သွား မရှိတဲ့အကောင်ဟာ အသက်ကြီးနေပါပြီ။ အမြှေးပါးတွေမှာ အရောင်ဖျော့နေရင် သွေးအား နည်း နေတတ်ပြီး၊အစာအိမ်ထဲမှာနေတတ်တဲ့ သန်ကောင်တစ်မျိုးကြောင့်လဲဖြစ်နိုင်တယ်။ နောက် သေသေ ချာချာဂရုစိုက်ကြည့်ရမှာကတော့အရေပြားအောက်မှာမာတဲ့အဖုတွေပါ။အထူးသဖြင့်မေးရိုးလည်ပင်း၊ တတောင်နဲ့နောက်ဖနောင့်ဘေးဖက်နဲ့အောက်ဖက်တွေပါ။ ဒီအဖုတွေက ချိစ်နဲ့ တူတဲ့ လင့် အကျိတ် ရောင်ရမ်းတဲ့ရောဂါဖြစ်နိုင်တယ်။ဘက်တီးရီးယားပိုးကူးစက်ပြီးခပ်မာမာပြည်အခြောက်ဖတ်တွေဖြစ်လာ တယ်။ လင့်အကျိတ်ပေါက်ထွက်လာရင်ပြည်တွေအပြင်ထွက်လာပြီးပါတ်ဝန်းကျင်ကိုကူးစက်စေတယ်။ ရောဂါဖြစ်တဲ့အကောင်တွေကိုအသားစားအဖြင့်လျှော့ဈေးနဲ့ရောင်းထုတ်ရတတ်ပြီးရောဂါပြင်းထန်ရင် လုံးဝပယ်လိုက်ရတဲ့အတွက် ဆုံးရှုံးမှုများတတ်ပါတယ်။အရေပြားပေါ်မှာ အနာရွတ်၊ အမာဖုသေးသေး တွေ့ရရင် ဒါဟာအရင်ကဖြစ်ခဲ့တာ ကာလတခုကြာပြီလို့ ခန့်မှန်းနိုင်တယ်။ရောဂါကူးစက်နေတယ် လို့ ထင်ရရင် မဝယ်တာအကောင်းဆုံးပါ။လူကိုကူးစက်နိုင်တဲ့အတွက် အထူးသတိထားရပါမယ်။ဆိတ်ဝယ် တဲ့အခါမှာ သတိထားသင့်တဲ့ အချို့အချက်လေးတွေကတော့ ကိုယ့်အနီးအနားတဝိုက်က အကောင်ကို ဝယ်သင့်တယ်။ဘာလို့လဲဆိုရင် ဆိတ်တွေက ရာသီဥတုနဲ့ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်ဖို့ လွယ်တာပေါ့။ နောက်ကောင်းတာတစ်ခုက ကိုယ်ဝယ်လိုက်တဲ့ဆိတ်တွေမှာ တစ်ခုခုဖြစ်ခဲ့ရင် ရောင်းလိုက်တဲ့သူဆီက နေအကူအညီတစ်ခုခုရနိုင်တာပေါ့။ဆိုပါစို့။သင်ကဆိတ်သိုးတစ်ကောင်ဝယ်ခဲ့ပြီးဆိတ်ကကိုယ့်ခြံရောက် တော့ သားစပ်လို့မရ၊ သုတ်ပိုး အရည်အသွေးမပြည့်ရင် ဆေးစစ်ချက်စာရွက်နဲ့ ပြန်သွားလဲနိုင်တာပေါ့။

စီးပွားရေးသမားကောင်းဆိုရင်ပြန်လဲပေးမှာပါ။လဲမပေးရင်နောက်လူတွေနဲ့အရောင်းအဝယ်လုပ်ဖို့ခက် သွားမှာပေါ့။ နောက်ပြီး ဆိတ်ပြိုင်ပွဲ တွေကဆုရတယ်ဆိုတဲ့အကောင်တွေကိုလဲရှောင်ပါ။ အစာ အကောင်း တွေ အများကြီး ကျွေးထားတတ်တာမို့ ကိုယ်က ရိုးရိုး စားကျက်နဲ့ လွတ်ကျောင်းမွေးရင် ဘယ် လို မှ အဆင်မပြေနိုင်ပါ။ အစေ့အဆန်စားနေရတဲ့ဆိတ်ကမြက်စား ရတဲ့အခါ ထုတ်လုပ် မှု ကျသွားတာပေါ့။

20. Where could a person find average prices for goats of a particular age or pedigree?

ဆိတ်တန်ဖိုးဟာနေရာဒေသလိုက်ပြီးဈေးမတူပါ။USမှာသာမန်ဆိတ်မတစ်ကောင်ကို ၂၀၀-၃၀၀ ဒေါ်လာရှိတတ်ပြီးဆိတ်သိုးကဈေးအစားစားရှိပြီးဒေါ်လာ၁၀၀၀၀၀အထိရှိနိုင်တယ်။ငွေ အများ ကြီး မသုံးချင်ရင်တော့အသင့်အတင့်ဆိတ်မတွေနဲ့ဆိတ်သိုးကောင်းကောင်း (ကိုယ်နိုင်သလောက်) ဝယ် ထားပါ။ ဒါဆိုအရည်အသွေးကောင်းတဲ့ သားပေါက်တွေရလာလိမ့်မယ်။

21. အောင်မြင်တဲ့ဆိတ်ခြံမှာလုပ်သင့်တဲ့အလေ့အကျင့်

အောင်မြင်တဲ့မွေ့မြူရေးသမားတွေနဲ့တွေ့ဆုံပြီးမေးမြန်းကြည့်တဲ့အခါအောက်ပါအရေးကြီးပြီးအသုံးကျ တဲ့အချက်၁၀ချက်တွေရလာတယ်။ကြည့်ရအောင်၊
(က) အရည်အသွေးကိုအဓိကထားပါ။

-လုပ်ငန်းအစမှာ တတ်နိုင်သမျှအကောင်းဆုံးဆိတ်သိုးကိုဝယ်ပါ။ရောင်းသူက လိုအပ်ရင်လဲပေးနိုင်ရ ပါမယ်။သာမန်ဆိတ်မတွေဟာဆိတ်သိုးကောင်းကောင်းနဲ့သားစပ်လိုက်ရင်အရည်အသွေးကောင်းတဲ့ သားပေါက်တွေရလာပါတယ်

(ခ) အများအားဖြင့်ခြံသမားတွေဟာဆိတ်သိုးဖိုးချွေတာတတ်ကြတယ်။ဒါဟာမှားပါတယ်။ ဝီဇကောင်းတာကိုဦးစားပေးပါ။

(ဂ) စားကျက်ကိုဆိတ်တွေအတွက်အရည်အသွေးအကောင်းဆုံးဖြစ်အောင်လုပ်ထားပါ။ စားကျက် မှာ လွတ် ကျောင်းခြင်းက ကုန်ကျစားရိတ်သက်သာပြီး အာဟာရ ပေးစွမ်းနိုင်ပါတယ်။ ဒါ ကြောင့် မို့ နှစ်ပါတ် လည်ကျွေးနိုင်အောင် စားကျက်ကိုစီစဉ်ပြီးစိုက်ထားသင့်တယ်။ နောက်ပြီး ကောင်း မွန်တဲ့ ခြံအုပ်ချုပ်မှုလဲရှိဖို့လိုတယ်။စားကျက်ကို အလှည့်ကျ ကျွေးတာမျိုးလုပ်တဲ့အခါ ပိုင်ရှင်ရဲ့အစီအစဉ် အတိုင်း ခြံရှင်းလို့အဆင်ပြေတယ်။ဆိတ်တွေဟာအပင်ရဲ့အဟာရအရှိဆုံးအပိုင်းကိုစားလေ့ရှိတယ်။

(ဃ) နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့်အမြတ်ကိုမြှင့်တင်ပါ

ဥပမာ- နွားမြင်းနဲ့ရောမွေးခြင်းဖြင့်စားကျက်ကိုရှင်းလင်းနိုင်ခြင်း။သင့်မှာသီးနှံစိုက်ခင်းရှိရင်စားကျက်နဲ့ သီးနှံကို အလှည့်ကျစိုက်ခြင်းဖြင့် ဆိတ်တွေအတွက်အဟာရခါတ်ပိုမိုရရှိပြီးခြံရှင်အတွက်လည်း အပို ဝင် ငွေရရှိစေပါတယ်။ Boer တွေကိုသီးနှံတွေရိတ်သိမ်းပြီးစိုက်ခင်းတွေမှာလည်းမွေးနိုင်တယ်။ ကိုယ့် ဖြေ ပေါ်မှာ မလိုလားအပ်တဲ့ ပေါင်းပင်တွေလွှမ်းမိုးမလာအောင်ကြိုတင်ကာကွယ်တဲ့ အနေနဲ့ လဲ ပတ် ကျောင်းနိုင်တယ်။

(င) ခြံစည်ရိုးကို လုံခြုံအောင်ကာခြင်းဖြစ်ဆိတ်တွေလွတ်ထွက်ခြင်းပြင်ပမှအန္တရာယ်ပေးနိုင်မည့် အကောင်များ မဝင်နိုင်အောင်ကာကွယ်ပေးရမည်။ ဆိတ်တွေကခုန်ရတာကြိုက်တာမို့လို့ အပ်ရင် လျှပ်စစ်ဝါယာကြိုး၊ သံကောတွေကာရံပေးရမယ်။နောက်ဆိတ်သိုး၊ ဆိတ်မနဲ့ ဆိတ်ကလေးတွေကို

- ခွဲခြားနိုင်ဖို့၊ စားကျက်ကိုအလှည့်ကျကျွေးနိုင်အောင် အကန့်တွေလုပ်နိုင်ဖို့ စီစဉ်ထားရမယ်။
- (စ) သားပေါက်ပြီးသားဆိတ်မကိုဝယ်ခြင်းဖြင့် သူ့ရဲ့သားပေါက်နိုင်စွမ်းနဲ့သားထိန်းနိုင်စွမ်းကို သိနိုင်တယ်။ ဆိတ်တွေဟာ နှစ်ပါတ်လည်သားပေါက်နိုင်ပြီး မျိုးအောင်နှုံးလဲကောင်းတာကြောင့် ဆိတ်မတစ်ကောင်ဟာ ၂နှစ်ကို ၃သားပေါက်လေ့ရှိတယ်။ သောင့်ရှောက်မှုနဲ့ အဟာရကောင်းမွန်ရင်ဆိတ်ကလေးမြေကောင်အထိရနိုင်တယ်။ကိုယ့်အတွက်အမြတ်များများရတာပေါ့။
- (ဆ) ပါတ်ဝန်းကျင်ကခြံသမားတွေနဲ့ဆက်သွယ်ပြီးသူတို့ရဲ့အမှားတွေ၊သင်ခန်းစာတွေလေ့လာပြီးကောင်းတဲ့အချက်တွေကိုအတုယူလုပ်ဆောင်ရမယ်။
- (ဇ) ဖြစ်နိုင်သမျှ automatic ရေတိုက်စရာလုပ်ပေးသင့်တယ်။ဒါမှအချိန်ကုန်သက်သာနိုင်မယ်။
- (ဈ) အစာဝယ်ရင်များများဝယ်ပါ။ကုန်ကျစရိတ်သက်သာမယ်။
- (ည) အစာခွက်ကိုခြံနံရံကိုဖောက်ပြီးခြံအပြင်မှာဆင်ပေးထားပါ။ဒီနည်းအားဖြင့်အစာခွက်ထဲကိုမစင်မဝင်နိုင်တော့ပါ။ဆိတ်တွေလဲအစာနဲ့ရောပြီးသူ့တို့မစင်ကိုပြန်မစားဖြစ်တော့ဘူးပေါ့။
- (ဋ) ငွေအများကြီးရင်းပြီးအဆောက်အဦအကြီးကြီးဆောက်ခြင်းထက်အဆောင်ခပ်သေးသေးလေးတွေ ခြံထဲမှာခွဲဆောက်ထားရင်ပိုပြီးအဆင်ပြေတယ်။စားကျက်လှည့်ကျွေးနိုင်ခြင်းအရောင်းအဝယ်လုပ်မယ်ဆိုရင်ခေတ္တဆိတ်တွေလှောင်ပြီးပြသလိုရတာပေါ့။

Keeping Your Boer Goats Healthy(ကျန်းမာရေးထိန်းသိမ်းခြင်း)

22. Boer ဆိတ်တွေရဲ့အဖြစ်အများဆုံးကျန်းမာရေးပြဿနာများ

ဒါအများဆုံးတွေရတဲ့မေးခွန်းပါ။စမွေးတဲ့သူတစ်ယောက်အနေနဲ့ဘာကျန်းမာရေးပြဿနာနဲ့ရင်ဆိုင်ရမလဲဆိုတာသိဖို့လိုအပ်တယ်။ကျန်းမာတဲ့ဆိတ်ဟာအမြတ်ထွက်ဖို့အလားအလာကောင်းတယ်။Boerဆိတ်တွေဟာကျန်းမာကြံ့ခိုင်ပေမဲ့ရောဂါအချို့ကသင့်ရဲ့ဆိတ်အုပ်တစ်ခုလုံးနဲ့စီးပွားရေးကိုအကြီးအကျယ်ထိခိုက်နိုင်တယ်။သင့်အနေနဲ့ဒီအချက်ကိုသတိထားပြီးသေသေချာချာကိုင်တွယ်ဖို့လိုပါတယ်။ ဆိတ်ခြံပိုင်ရှင်တွေရင်ဆိုင်ရမဲ့အဖြစ်များဆုံးရောဂါတွေကကပ်ပါးရောဂါနဲ့ခွာကျွတ်ရောဂါတွေ ဘဲဖြစ်တယ်။ ဒီရောဂါတွေနဲ့တခြားရောဂါတွေအကြောင်းအောက်မှာကြည့်ပါ။

Parasites(ကပ်ပါးပိုးများ)Boerဆိတ်တွေဟာအခြားအသားစားဆိတ်တွေထက်ထိခိုက်လွယ်တယ်။ဘာလို့လဲဆိုတော့သူတို့ရဲ့ပင်ရင်းဒေသကကပ်ပါးကောင်တွေမရှင်သန်နိုင်တဲ့အပူပိုင်းကလာခဲ့တဲ့အတွက်ဖြစ်ပြီး Boers ဆိတ်တွေဟာကပ်ပါးကောင်တွေကိုခံနိုင်ရည်နည်းပါးကြတယ်။ စိုစွတ်တဲ့ဒေသ၊ ရာသီဆိုရင်သတိထားဖို့လိုတယ်။ဆိတ်သေနိုင်တဲ့ကပ်ပါးကောင်အဓိက ၂မျိုးရှိတယ်။

o Haemonchus contortus-- အစာအိမ်ထဲမှာနေပြီးသွေးစုပ်တတ်တဲ့ပိုးဖြစ်ပြီးသွေးအားနည်းရောဂါဖြစ်တတ်တယ်။

o Coccidia--ဒီပိုးဟာအူသိမ်နံရံမှာနေပြီးအကောင်ပေါက်ပြီးတော့ အူနံရံကိုဖောက်ထွက်ပြီး သွေးဝမ်းသွားတာတွေရပြီး ကောင်းကောင်းမကုသရင်အသက်ထိခိုက်နိုင်ပါတယ်။ ဆိတ်ရဲ့အစာလမ်းကြောင်း၊ အဆုတ်၊ အသံစတဲ့ နေရာများမှာ နေတတ်တဲ့အခြားသန်ကောင်တွေလဲ ရှိပါသေးတယ်။အသက်အန္တရာယ်ရှိတဲ့အဓိက ၂မျိုးကတော့အထက်ကပြခဲ့တဲ့ ၂ကောင်ပါ။ဆိတ်အုပ်တွေမှာအဓိကစိုးရိမ်ရတာက

ကပ်ပါးပိုးတွေ့နေသန်ချဆေးကိုခံနိုင်ရည်ရှိနေတဲ့သန်ကောင်စွဲနေတဲ့ဆိတ်ကိုကုသရတာပါ။မတိကျမသေချာတဲ့အရပ်စကားနဲ့Vetတွေရဲ့ထဲထဲဝင်ဝင်စိတ်ဝင်စားမှုနည်းတာကြောင့်လွဲမှားတဲ့သန်ချဆေးသုံးစွဲမှုတွေဖြစ်လာစေတယ်။ သန်ချဆေးကိုခံနိုင်ရည်ရှိတယ်ဆိုတာပုံ မှန်ဆေး ပမာဏပေးပေမဲ့သန်ကောင်အပေါ် ဆေးကသက်ရောက်မှုမရှိဘူး။ ဆေးကိုခံနိုင်ရည်ရှိနေတော့ သန်ကောင်ကမသေ။ပြီးတော့အကောင်တွေ ဆက်ပေါက်နေပြီးခံနိုင်ရည်ကိုလက်ဆင့်ပေးနိုင်ကြတယ်။ဒါဟာအရမ်းဆိုးတာပေါ့။ ဒီလိုခံနိုင်ရည်ရှိနေတဲ့ဆိတ်အုပ်တွေကိုသက်သာအောင်ကုသနိုင်တဲ့နည်းလမ်းတွေရှိပါတယ်။ သုံးရမဲ့ပမာဏကိုအပြည့်အဝသုံးပါ။သိုးမှာသုံးတဲ့ပမာဏအတိုင်းဆိတ်မှာမသုံးပါနဲ့။ဆိတ်ဟာသိုးမဟုတ်ပါ။ ဆိတ်ဟာသိုးထက်ဆေးပမာဏ၁.၅အဆလိုပါတယ်။ဆေးပမာဏကိုလျော့သုံးလိုက်ရင်သန်ကောင်တွေအကုန်မသေဘဲကျန်တဲ့အကောင်တွေကခံနိုင်ရည်ရှိလာကြတယ်။နောက်အရေးကြီးတာကဆိတ်ကိုဆိတ်ဆေးဘဲသုံးပါ။ စားကျက်လှည့်သုံးခြင်း-ကပ်ပါးကောင်အများစုဟာ ဥကနေအရွယ်ရောက်ဖို့ပျမ်းမျှ ၂၁ရက်ခန့်ကြာတယ်။ဒီတော့ဆိတ်စားကျက်ကိုလစဉ်အလှည့်ကျရွှေ့ပြောင်းကျွေးရင် ကပ်ပါးကောင်ရဲ့ ဘဝစက်ဝန်းတစ်ပါတ်ပြည့်ဖို့ခက်တာကြောင့် ကူးစက်မှုကျဆင်းစေတယ်။ မှတ်တမ်းထားပါ။ စစ်ဆေးတိုင်းသန်ချဆေးတိုက်ရမဲ့အကောင်တိုင်းကိုမှတ်ထားပါ။စစ်လိုက်တိုင်းတွေ့နေတဲ့ အကောင်ဟာကိုယ်ပေးလိုက်တဲ့သန်ချဆေးရဲ့ထိရောက်မှုရှိမရှိကိုဝမ်းစစ်ခြင်းဖြင့် ဆန်းစစ်ရမယ်။ EPG(၁၈ရမ်မှာရှိတဲ့ သန်ဥပမာဏ)ကဆေးတိုက်ပြီးရင်သိသိသာသာလျော့သွားရမယ်။မလျော့ရင်ဆေးက မထိရောက်တာဖြစ်နိုင်တဲ့အတွက်အခြားသင့်တော်တဲ့ဆေးကိုပြောင်းသုံးရမယ်။အစာနဲ့ရေတိုက်တဲ့နေရာတွေသန်ရှင်းခြောက်သွေ့ရမယ်။မြက်ခြောက်ကျွေးတာကလည်းအကူအညီပေးရာရောက်တယ်။ဘာလို့လဲဆိုတော့အခြောက်လှမ်းတဲ့လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်းသန်ကောင်ဥနဲ့သားလောင်းတွေမရှင်သန်နိုင်လို့ဘဲဖြစ်တယ်။မြက်ခြောက်ပေါ်မှာမစင်အညစ်အကြေးတွေမပေဖို့အရေးကြီးပါတယ်။မစင်စွန်းပေမှုရှိရင်မြက်ခင်းပေါ်မှာညစ်ပေသလိုဘဲကူးစက်မှုအန္တရာယ်ရှိပါတယ်။အစာခွက်နဲ့ရေခွက်နေရာကို အနည်းငယ်မြှင့်ပေးထားတာကဆိတ်တွေရဲ့အကြိုက်နဲ့ကိုက်ပါတယ်။ သတိပြုရမှာက ဆိတ်ရဲ့ခေါင်း၊ ခြေ၊ဂျိုစတဲ့အရာတွေမငြိစေရအောင်ဂရုစိုက်ပြီးဆင်ပေးပါ။ အခြားတိရစ္ဆာန်အမျိုးအစားနဲ့ရောမွှေးသင့်တယ်။ မြင်းနဲ့ဆိတ်ဟာ ရောဂါဖြစ်တတ်တဲ့သန်ကောင်အမျိုးအစားခြင်းမတူပါ။နွားနဲ့ဆိတ်ကစားတဲ့ အစာခြင်းမတူ။ ဒီတော့တစ်ကောင်နဲ့တစ်ကောင်ကြားမှာ“Vacuum”လိုပြောလိုရတဲ့ရောဂါအလိုအလျောက်ကာကွယ်ပြီးသားအခြေအနေတစ်ခုဖြစ်လာတယ်။တစ်ကောင်အတွက်အန္တရာယ်ဖြစ်မဲ့သန်ဥ၊သားလောင်းကိုအခြားတစ်ကောင်ကဘာမှထိခိုက်မှုမရှိဘဲစားလိုက်လို့ပါဘဲ။စားကျက်အလုံအလောက်ရှိပါစေ။စားကျက်ကျဉ်းလွန်းရင်သန်ကောင်ဥတွေပိုပြီးများများစားမိတတ်တယ်။နောက်ပြီးစားကျက်လဲ ပျက်၊ရာသီကိုလိုက်ပြီးပူရင်ဖုံထူမိုးရွာရင်ဗွက်ထဲဖြစ်သွားတတ်တယ်။

23.ကာကွယ်ဆေး

Boersတွေရဲ့ကျန်းမာရေးမှာကာကွယ်ဆေးကအရေးကြီးတယ်။
 (က).မဖြစ်မနေထိုးသင့်တဲ့ကာကွယ်ဆေးကတော့ C/D/Tဘဲဖြစ်တယ်။ဆိုလိုတဲ့ပိုးတွေက Clostridium types C and Dနဲ့ Tetanusဖြစ်တယ်။ဒီပိုးတွေက Clostridial ကြောင့်ဖြစ်တတ်တဲ့အူရောင်ရောဂါ၊ ကျောက်ကပ်ရောဂါ (“pulpy kidney”)နဲ့မေးခိုင်ရောဂါ (tetanus)ဖြစ်စေတယ်။အသက် ၂-၃လမှာပထမအကြိမ်ပေးပြီး ၃-၄ပါတ်အကြာမှာထပ်ဆင့်အားဖြည့်ခြင်းထိုးပေးရမယ်။ပြီးရင်တော့နှစ်ပါတ်လည်ထိုးရုံပါဘဲ။ဖီးနဲ့ဆိတ်မကိုကလေးမမွေးခင်၁လအလိုလောက်မှာထိုးပေးခြင်းဖြင့်မွေးလာမဲ့

ကလေးကိုနို့ကတဆင့်ခွံနိုင်စွမ်းရရှိပါတယ်။ဆိတ်တီးလေးတွေကိုသင်းကွပ်မယ်ဆိုရင်မေးခိုင်းကာကွယ်ဆေးမဖြစ်မနေထိုးပါ။ကာကွယ်ဆေးကိုလည်ပင်းအရေပြားအောက်မှာထိုးပါ။အရေပြားကိုရောင်းဖို့ရည်ရွယ်ထားရင်ဒီနည်းအားဖြင့်တန်ဖိုးမရော့တော့ပါ။

(ခ) အခြားထိုးသင့်တဲ့ကာကွယ်ဆေးတွေကတော့ foot rot၊ sore mouth (Orf)နဲ့ Caseous Lymphadenitis(CL)တို့ဘဲဖြစ်တယ်။ဒါပေမဲ့ဒီဆေးတွေကိုဒီရောဂါဖြစ်တတ်တဲ့ဆိတ်အုပ်တွေမှာသုံးသင့်ပါတယ်။နောက်ပြီးသက်ရောက်မှုလဲကွဲပြားနိုင်တယ်။ဈေးလဲအနည်းငယ်ကြီးတယ်။အသုံးမတတ်ရင်ဆေးကြောင့်ရောဂါဖြစ်တတ်တယ်။ A Few Final Words on Boer Goat Health (ကျန်းမာရေးအတွက်မှာစရာစကားတချို့)အထက်ကပြခဲ့တာဟာ Boerဆိတ်ပိုင်ရှင်တွေရင်ဆိုင်ရမဲ့အရေးကြီးတဲ့ရောဂါတစ်ချို့ကိုတင်ပြထားတာဖြစ်ပါတယ်။ဆိတ်ဝယ်မယ်ဆိုရင်လည်းကြည့်ရမဲ့အချက်တွေကိုရှင်းလင်းလွယ်ကူစွာပြထားတယ်။အတိုချုပ်အနေနဲ့အကောင်အသစ်ဝယ်မယ်ဆိုရင်အောက်ကပြထားတဲ့အကောင်တွေကိုရှောင်ပါ။

- ခြေနာနေခြင်း၊ထော့နဲ့ထော့နဲ့ဖြစ်ခြင်း
 - ကိုယ်ခန္ဓာမှာရောင်ရမ်းတဲ့နေရာရှိခြင်း(အထူးသဖြင့်ခေါင်းနဲ့လည်ပင်း)
 - ဝမ်းလျှော့ခြင်း၊အမှေးပါးများအရောင်ဖျော့ခြင်း၊မျက်ရည်နှာရည်ကျခြင်း၊ချောင်းဆိုးခြင်း
- ကာကွယ်ခြင်းကအကောင်းဆုံးပါ။ဝယ်ဖို့မသင့်တော်တဲ့အကောင်ကိုရွေးချယ်နိုင်ခြင်းဟာကျန်းမာတဲ့ဆိတ်အုပ်ရဖို့အတွက်ပထမအဆင့်ပါ။

24. What should I feed my Boer goats to get the best weight gain?

လူအများစုဟာဆိတ်အစာနဲ့ပါတ်သက်ပြီးအထင်အမြင်မှားတာတွေရှိတတ်တယ်။အစာအကန့်အသတ်နဲ့အလုပ်ဖြစ်တယ်လို့ထင်ကြတယ်။ တကယ်ကတော့Boersဆိတ်တွေဟာကွင်းပြင်ကျယ်မှာ သွားလာစပ်စုပြီး သူတို့အတွက် အကောင်းဆုံးအစာကိုရွေးချယ် စားတတ်တယ်။ Boersတွေဟာ မကြာခဏကျွန်တော်တို့က ပေါင်းပင်လိုထင်တဲ့ အပင်တွေ ကိုစားတတ်တယ်။ တကယ်တမ်းကင်းအပင်တွေဟာသူတို့အတွက်အဟာရပြည့်တဲ့အပင်တွေဖြစ်နေ တတ်တယ်။ တကယ်လို့သင်ဟာ အရည်အသွေးကောင်းတဲ့စားကျက်ကိုဖန်တီးနိုင်ပြီးသင့်ဆိတ်တွေကို ကောင်းကောင်းစနစ်တကျ အစာကျွေးတတ်သူဆိုရင် အပိုအစာဝယ်ကျွေးစရာမလိုလောက်အောင်ဖြစ်နိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ဆောင်းတွင်းမှာတော့သင့်အနေနဲ့အရည်အသွေးကောင်းတဲ့မြက်ခြောက်နဲ့အစာနုတစ်ချို့တွေလိုကောင်းလိုပါလိမ့်မယ်။ မွေမြူးရသမားတစ်ချို့ကသူတို့ရဲ့ဆိတ်ကိုတစ်နှစ်ပါတ်လုံးဝဝဖြိုးဖြိုးရှိနေတာမြင်ခြင်ကြတယ်။ဒါဟာလက်တွေ့မကျပါဘူး။ပုံစံအားဖြင့်နို့ပေးကာလမှာအနည်းငယ်ပိန်သွားနိုင်သလိုအစာရှားတဲ့ဆောင်းကာလမှာကိုရေစစ်သွားနိုင်တယ်။နွေဦးပေါက်မှာပုံမှန်အလေးချိန်ပြန်ရလာတာပါဘဲ။ဆိတ်မွေးမြူရေးမှာအစာဖိုးကအများဆုံးကုန်တဲ့အသုံးစရိတ်ဖြစ်တယ်။တကယ်လို့သင်ကအမြတ်ရခြင်ရင်တော့အစာအများကြီးကျွေးတာကိုရှောင်ပါ။ အသားစားအတွက် မရောင်းခင်အချိန်ဆိုရင်တော့ ဝယ်ကျွေးတဲ့အစာကျွေးသင့်ပါတယ်။ ကျွေးသင့်တဲ့ပမာဏအနေနဲ့ တစ်ပေါင် ရဲ့ ၄ပုံသုံးပုံလောက်စကျွေးပြီးပေါင်ဝက်လောက်ထိဖြည်းဖြည်းခြင်းတိုးပေးပါ။အကောင်ရဲ့အရွယ်အစားကို ကြည့်ပြီးပေါင်ဝက်ပိုမကျွေးပါနဲ့။

သင့်ဆိတ်ကိုအစာကျွေးတော့မယ်ဆိုရင်သမားရိုးကျအစာတွေကျွေးတာအပြင်အခြားအဟာရကောင်း တဲ့စွန့်ပြစ်ပစ္စည်းတွေလဲကျွေးဖို့စဉ်းစားသင့်တယ်။သူများမလုပ်တဲ့အသစ်အဆန်းကိုရှာပါ။ ဒါကိုဖောက်ထွက်တွေးခြင်းလိုခေါ်ရမယ်။(think outside the box)။နမူနာအနေနဲ့ ပြောရရင်ဝါစေ့၊ ပဲပိစပ်စေ့အခွံ တွေနဲ့မြက်ခြောက်ကောင်းကောင်းကိုရောကျွေးခြင်းဟာ ဆောင်းရာသီစာအနေနဲ့ ကောင်းပါတယ်။ ဒီအစာဟာဝယ်ကျွေးတဲ့ ရောင်းတန်းအစာထက်ကောင်းတာကို တွေ့ရတယ်။ (မြန်မာပြည်မှာတော့ ပဲမှော်တို့ ဖွဲနုတို့ကိုဆိုလိုတာဖြစ်နိုင်တယ်။)

The Essentials of Breeding (သားစပ်ခြင်းအတွက်အရေးကြီးတဲ့အချက်)

ရွှေချယ်မှုမှန်ကန်တဲ့သားစပ်မှုဟာ Boer မွေးမြူရေးမှာအရိုးအမြတ်ကိုဆုံးဖြတ်နိုင်တယ်။ သင့်ရဲ့ ရည်မှန်းချက်ဟာ ကျန်းမာတဲ့၊ ထုတ်လုပ်မှုကောင်းတဲ့ Boersဆိတ်အုပ်ကိုရဖို့ဖြစ်တယ်။ ဒီအပိုင်းမှာ သင်သိသင့်တဲ့သားတင်သားစပ်ခြင်း၊ ဇီးရီခြင်းအခြေခံလက္ခဏာတွေနဲ့ကောင်းတဲ့မျိုးဆိတ်အုပ်ရွေးချယ် ခြင်းအကြောင်းတွေ့ရပါမယ်။

25. What is the length of pregnancy for female Boer goats?

(ကိုယ်ဝန်ဆောင်ကာလ)

ဆိတ်မရဲ့ကိုယ်ဝန်ဆောင်ကာလကရှလခန့်ဖြစ်ပါတယ်။

26. What is the best age and weight to breed a doe?

(သားတင်ရန်အကောင်းဆုံးအသက်နဲ့အလေးချိန်)

ဆိတ်မကိုသားတင်တော့မယ်ဆိုရင်အသက်ထက်အကောင်ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုပိုကြည့်ရမယ်။ကိုယ့်ဆိတ်အုပွဲယူ မိးမျှအလေးချိန်ကိုဆိတ်မ၆၅%လောက်ကရရင်သားတင်နိုင်ပါပြီ။ဒါဟာ၁နှစ်ခွဲသားလောက်ရှိနိုင်ပါ တယ်။အစာအဟာရကောင်းရင်တော့၁နှစ်လောက်နဲ့လဲရတတ်ပါတယ်။ငယ်တုန်းမှာသားတင်မိလိုက် ရင်ကြီးထွားနှုန်းကိုထိခိုက်ပြီးသားဖွားချိန်မှာမမွေးနိုင်တဲ့အခက်အခဲဖြစ်တတ်ပါတယ်။

27. Will Boer goats breed more than once a year? If so, are there any “tricks” to getting them to breed more frequently?

(တစ်နှစ်တစ်သားထက်ပိုနိုင်သလားနှင့်တစ်သားထက်ပိုအောင်လုပ်နည်းရှိသလား)

စာရွက်ပေါ်မှာတော့၂နှစ်ကို၃သားကျနိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့အဟာရပြည့်မှီအောင်ကျွေးရတာနဲ့ ကိုက်မ ကိုက်ကြည့်သင့်တယ်။ ဆိတ်မရဲ့ကျန်းမာရေးအရတော့၁နှစ်၁သားကျတာအကောင်းဆုံးပါ။ ဆိတ်မ အတွက် သားခွဲပြီးအပြည့်အဝပြန် လည်ကျန်းမာလာဖို့နဲ့အဟာရပြည့်လာစေတယ်။ ကျန်းမာပြီး အဟာရပြည့်တာနဲ့အမျှနောက်သားစပ်ရာသီချိန်မှာ မျိုးအောင်နှုံးပိုကောင်းလာတယ်။ ဆိတ်မလေး တွေပေါက်ဖို့ ရာသီကိုလည်း ရွေးသင့်တယ်။ အချို့ကို နွေရာသီမှာ ပေါက်စေပြီး နောက်တချို့ကိုဆောင်း မှာပေါက်စေတယ်။ ဒီနည်းနဲ့ဈေးကွက်ကိုထိန်းထားနိုင်တယ်။သားပေါက်ချိန်ကို နှစ်ပါတ်လည်အောင်

ထားခြင်းဖြင့်ဆိတ်တစ်ချို့ဟာဆောင်းတွင်းမှာသားပေါက်ပြီးတစ်ချို့ဟာနေ့မှာပေါက်လာမယ်။အစာရှား တဲ့အချိန်ကပိမ်းပိုးမွှားပေါများချိန်စတဲ့အချိန်ကာလတွေကိုသင့်တင့်သလိုရင်ဆိုင်နိုင်တယ်။

28. What does it mean to “synchronize” the breeding season, and how can I do it?

(မြင်ညှိခြင်းနှင့်လုပ်ပုံလုပ်နည်း)

ဆိတ်မများမြင်လာချိန်ကိုညှိပေးခြင်းကသားပေါက်ချိန်ကိုအနီးစပ်ဆုံးတူညီစေတယ်။အချိန်အတူတူပေါက်ခြင်းကြောင့်သင်လုပ်လိုတဲ့အစီအစဉ်တွေလုပ်ရတာလွယ်သွားတာပေါ့။အလွယ်ဆုံးနည်းကတော့ရာသီချိန်မတိုင်ခင်ဆိတ်မနဲ့ဆိတ်သိုးတွေကိုတစ်ခြစ်ခွဲထားလိုက်ပါ။နောက်အတူတူပေးစားကျက်ထဲလွှတ်ပေးလိုက်ပါ။၃၅ရက်ခန့်အတူတွဲထားပြီးပြန်ခွဲလိုက်ပါ။ဒီလအတွင်းသေချာအောင်လုပ်နိုင်ရင်သားပေါက်ချိန်ကိုစီစဉ်လို့လွယ်သွားတယ်။ကိုယ်ဝန်ဆောင်ချိန်က၅လလောက်ဆိုတော့ဆောင်းမှာသားစပ်ရင်နေ့မှာ သားပေါက်မယ်။နေ့မှာသားစပ်ရင်ဆောင်းမှာသားပေါက်မယ်။

29. When choosing breeding stock, what should I look for?

ဆိတ်သိုးရွေးချယ်ခြင်း

ကောင်းမွန်တဲ့ပြင်ပရုပ်သွင်စစ်ဆေးခြင်းဟာသင့်ရဲ့ဆိတ်သိုးကသားစပ်ရာသီမှာအကောင်းဆုံးတာဝန်ထမ်းဆောင်နိုင်ဖို့သေချာစေရန်စစ်ဆေးခြင်းဖြစ်တယ်။ပုံစံမှန်ပြီးတောင့်တင်းသတ်ရပ်တဲ့ခြေထောက်တွေကအရေးကြီးတယ်။သားစပ်ရာသီမှာဆိတ်သိုးအနေနဲ့ဆိတ်မတွေနောက်လိုက်ပြီးသားတောင်းခြင်း (Heat)ကိုစစ်ဆေးခြင်း၊အဆင်သင့်ဖြစ်နေတဲ့ဆိတ်မကိုသားတင်ခြင်းတွေနဲ့တစ်ချိန်လုံးအလုပ်ရှုတ်နေရမှာ ဖြစ်တဲ့အတွက်ခြေထောက်တွေမှာအနာရောဂါကင်းဖို့ရေးကြီးပါတယ်။ ကိုယ်ခန္ဓာကလည်း အရေးကြီးပါတယ်။ဝနေတဲ့ဆိတ်တွေဟာသူတို့ရဲ့ဝေးစေ့မှာလည်းအဆီတွေရှိနေတတ်တယ်။အဆီတွေကအပူကိုကာထားတဲ့အတွက်သုတ်ကောင်တွေရဲ့ရှင်သန်မှုကိုထိခိုက်စေတယ်။ဝနေတဲ့ဆိတ်ဟာ သူ့အလုပ်ကို သူ့အောင်မြင်အောင်စွမ်းဆောင်ဖို့ ခက်ခဲတတ်တယ်။ အခြားတစ်ဖက်မှာတော့ ပိန်လွန်းတဲ့အကောင်ဟာလည်း သားစပ်ရာသီတစ်ခုလုံးမှာ မစွမ်းဆောင်နိုင်ပြန်ဘူး။ ဒီတော့တောင့်တင်းတဲ့ကိုယ်ခန္ဓာကြံ့ခိုင်တဲ့ ခြေလက်နဲ့ပြေပြစ်တဲ့ပုံစံရှိတဲ့ဆိတ်သိုးကိုရွေးချယ်ရပါမယ်။ ဆိတ်တွေဟာမျိုးရိုးလိုက်တတ်တဲ့ သဘာဝရှိတဲ့အတွက် ဆိတ်သိုးရွေးတဲ့ နေရာမှာ ဝေးစေ့ကြီးတဲ့အကောင်ကို ရွေးသင့်တယ်။ ဝေးစေ့လုံးပါတ်ကြီးတဲ့အကောင် တွေကမျိုး အောင်တာပိုကောင်းတတ်တယ်။ အသက်ကြီးလာတာနဲ့အမျှဝေးအိတ်ပိုကြီးလာတတ်ပြီးသားအောင်နှုံးပိုကောင်းလာတယ်။ဝေးစေ့ဟာအရွယ်ညီရမယ်၊ အရမ်းမာမနေဘူး၊အကျိတ်တွေရောင်တာတွေမရှိရ၊အသာ အယာကိုင်ပြီးညှစ်ရင်လဲနာကျင်တဲ့ပုံစံမရှိစေရ။ သူ့ရဲ့နောက်ပိုင်းက တစ်ယောက်ယောက်ကိုင်တွယ်မှုကို အလေ့အကျင့်ရှိနေစေရမယ်။ ဝေးစေ့အရေခွံဟာခြောက်ပြီးသန်ရှင်းနေရမယ်။ကြမ်းတမ်းမှုမရှိစေရ။ ဝေးစေ့၂ခုကြားမှာ ပုံမှန်မဟုတ်တဲ့ ကွဲကြောင်းရှိနေရင်မျိုးအဖြစ်မသုံးသင့်ပါ။ သင်ဟာဆိတ်သိုးအတွက် ဈေးကောင်းကောင်းပေးထားရတယ်ဆိုရင်ကျွမ်းကျင်တဲ့Vetနဲ့ဆိတ်သိုးရဲ့မျိုးအတွက်သင့်တော်မှုကိုစစ်ဆေးသင့်တယ်။ ရုပ်သွင်ကို လည်းစစ်ဆေးရသလိုသုတ်ပိုးနမူနာကိုလည်းစစ်ရမယ်။အရည်အသွေးကောင်းတဲ့သုတ်ပိုးရဲ့မျိုးအောင်နှုံးကောင်းမှာဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ်ဝယ်မဲ့ဆိတ်သိုးရဲ့မွေးရာဝင်ကိုကြည့်ခြင်းဖြင့်လဲ သူ့အလားအလာကိုသိနိုင်တယ်။သူ့ရဲ့မွေးစအလေးချိန်၊သားခွဲချိန်အလေးချိန်၊သူ့ရဲ့သားချင်းတွေအကြောင်းကလည်းသူ့ရဲ့အရည်အသွေးကိုခန့်မှန်းနိုင်တယ်။ဖြစ်နိုင်ရင်သူ့အမေရဲ့ရာဝင်ကလည်းသူ့ရဲ့

အလားအလာကိုပြုနိုင်တယ်။ဆိတ်သိုးရဲ့လိင်စိတ်ကောင်းဖို့လိုတယ်။ဆိတ်မတွေ့ကိုစိတ်ဝင်စားမှုရှိရမယ်။ ကောင်းတဲ့သားစပ်နုံးဟာနာရီဝက်အတွင်းမှာ၄-၆ကြိမ်ရ.ရမယ်။၂-၃ကြိမ်ရမယ်ဆိုရင် လက်ခွဲနိုင်လောက်ပေမဲ့ဒီထက် နည်းသွားမယ်ဆိုရင်မကောင်းတော့ပါ။ အရွယ်ရောက်ပြီးဆိတ်သိုးဟာ ဆိတ်မအကောင်၃၀လောက်ကိုထိန်းနိုင်တယ်။ အသက်အရွယ်ပိုကြီးတဲ့ အကောင်တွေက ပိုပြီးထိထိရောက်ရောက်ထိန်းနိုင်တယ်။ငယ်သေးတဲ့အရွယ်ရောက်စဆိတ်သိုးတွေက၂၀လောက်သာထိန်းနိုင်တယ်။ ဆိတ်မအကောင်၁၀၀လောက်ကို ဆိတ်သိုး၃-၄ကောင်ထား ပေးခြင်းဖြင့်ဆိတ်မအားလုံးသားစပ်ပြီးဖြစ်နိုင်တယ်။ ဆိတ်တွေမှာလည်း သူတို့အကြိုက်ရှိတတ်တာမို့ ဆိတ်သိုးများခြင်းဖြင့် အားလုံးသားတင်ပြီး ဖြစ်နိုင်တယ်။

မျိုးဆိတ်မရွေးချယ်ခြင်း

ဆိတ်မတွေဟာနှစ်ပါတ်လည်မြိုင်လာတတ်တဲ့သတ္တဝါတွေဖြစ်တယ်။နောက်ရာသီအလိုက်လဲမြိုင်လာတတ်တယ်။သူတို့ဟာနေတာတိုတဲ့ရာသီမှာမြိုင်လာလေ့ရှိတယ်။ဆိတ်သိုးလိုဘဲပြင်ပပုံစံကောင်းတာတွေချင်းဖြင့်ကျန်းမာတဲ့ဆိတ်အုပ်ရစေတယ်။ဆိတ်မဒန်းဝယ်ရင်နီသီးတံတွေကောင်းကောင်းဖွံ့ဖြိုးတာစစ်ရမယ်။သားမွေးဖူးတဲ့ဆိတ်မဆိုရင်နီအုံကမဒန်းတွေထက်ပိုပြီးဖွံ့ဖြိုးရမယ်။နီအုံတွေဟာညီညီမျှမျှ၂ဖက်လုံးဖွံ့ဖြိုးရမယ်။အကျိတ်တွေ၊မာနေတာတွေရှိရင် ပြသနာတစ်ခုခုရှိခဲ့တာဖြစ်နိုင်တယ်။ ထိခိုက်မိတာတို့နီအုံရောင်ရောဂါတို့ဖြစ်နိုင်တယ်။အရင်ပြောခဲ့သလိုဘဲကိုယ်ဝယ်မဲ့ဆိတ်အုပ်ရဲ့ရာဇဝင်ကိုစစ်ပါ။ကျန်းမာရေးရာဇဝင် စစ်ပါ။သန်ချဆေးဘယ်နှစ်ကြိမ်တိုက်ထားလဲ။ဘာပြသနာတွေ ဖြစ်ဖူးလဲဆိုတာတွေပေါ့။ကိုယ်လက်လှမ်းမမှီတဲ့နေရာကဝယ်တာထက်ကိုယ်နီးနီးစပ်ယုံကြည်ရတဲ့သူဆီကဝယ်တာပိုအဆင်ပြေတတ်ပါတယ်။ရောဂါပြသနာတစ်ခုခုကြောင့်ကိုယ့်ဆိတ်အုပ်ထိခိုက်ဆုံးရှုံးသွားနိုင်တယ်။

30. What are the most important factors in increasing successful multiple births?

အကောင်များပေါက်နုံးမြင့်စေမဲ့အရေးကြီးတဲ့အချက်

Flushing

လုပ်တာဟာသားပေါက်အကောင်ရေများများရဖို့အရေးကြီးတဲ့အချက်ဘဲဖြစ်တယ်။ဒီနည်းကိုသားစပ်ရာသီမရောက်ခင်၄ပါတ်အလိုကစတင်ရတယ်။ဆိတ်မတွေ့ကိုအရည်အသွေးကောင်းတဲ့စားကျက်မှာလွတ်ကျောင်းပေးရမယ်။ ကောင်းတဲ့စပ်စာလဲကျွေးပေးရမယ်။ ဆိတ်တွေကိုဒီနည်းအားဖြင့်အင်အားမြင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် မျိုးဥ ကျွေခြင်းကိုမြှင့်တင်ပေးနိုင်တယ်။ဒီလိုလုပ်တာကို သားစပ်ရာသီ တစ်လျှောက်လုံးနဲ့ ရာသီပြီးနောက်ရက်၄၀လောက်ဆက်ပြီးထားပေးရမယ်။ ဆိတ်သိုးကိုသားစပ်ရာသီချိန်ကုန်ချိန်မှာ ဖယ်လိုက်ရမယ်။ဒီလိုလုပ်ခြင်းဖြင့်သန္ဓေသားလောင်းဟာသားအိမ်မှာကောင်းမွန်စွာတွယ်ကပ်စေတယ်။ ဆိတ်သိုးတစ်ကောင်ထိန်းနိုင်မဲ့ဆိတ်မအကောင်ရေ ၂၀-၃၀ လောက်စုဖွဲ့ ပေးထားရမယ်။ အထီးနဲ့အမကို အချင်းချင်းမြင်နေရပေမဲ့ မတွေ့ရအောင်ခြံကာ ထားပေးရမယ်။သူတို့ကို အတူမထားခင်အနည်းဆုံး၇-၁၀ရက်ခွဲထားပေးရမယ်။ ဆိတ်မတွေ့မှာပထမဆုံးအကြိမ်ဖြစ်တဲ့မြိုင်ဟာ "တိတ်တခိုးမြိုင်"(Silent Heat)ဖြစ်လေ့မရှိပါ။မျိုးဥကျွေခြင်းမရှိပါ။ နောက်တကြိမ်မြိုင်လာရင်တော့မျိုး အောင်နိုင်တယ်။ ညပိုင်းမှာ ကလေး မမွေးအောင်ဆိတ်မကိုညနေပိုင်းမှာမြက်ခြောက်ကျွေးပေးရမယ်။ ကလေးမွေးလာရင်ဆိတ်မနဲ့ကလေးကို၁-၂ရက် လောက်အတူတွဲထားခြင်းဖြင့် သားအိမ်ခြင်း နီးကပ်စေတယ်။ ကိုယ်လိုခြင်တဲ့အချိန်မှာဆိတ်ကလေးရဖို့ ကြိုတင်တွက်ချက်ပြီးအစာကျွေးရမယ်။ အဟာရလုံလောက်

တာနဲ့ အမျှ မျှည့်ကျွန်းမြင့်လာစေတယ်။ ဒီလိုဆိတ်မတွေဟာ အများအားဖြင့်အမွှာမွေးတတ်ပြီး တစ်ခါတစ်ရံခုကောင်၊ ရှားရှားပါးပါးငှကောင်ထိပေါက်တာတွေရတယ်။ ဆိတ်မတွေဟာ သားခကောင်က နေ့၂ကောင်ကိုအကောင်းဆုံးထိန်းနိုင်တယ်။ သားပေါက်ကောင်ရေများလာတဲ့အမျှဆိတ်မက ပေးနိုင် တဲ့အဟာရကျဆင်းလာပြီးကလေးတွေကိုအောင်မကျွေးနိုင်တော့ဘဲ သူ့ရဲ့ခန္ဓာကိုယ်လဲကျဆင်းလာ မယ်။

31. How can I prevent my Boer does from having a miscarriage?

သားလျှော့သားပျက်ခြင်းကိုဘယ်လိုကာကွယ်နိုင်မလဲ

ကိုယ်ဝန်ရှိစအစောပိုင်းမှာသားပျက်သားလျှော့ခြင်းဟာဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိပြီးသင့်အနေနဲ့ဘာမှလုပ်မပေး နိုင်ပါ။ ဆိတ်အချင်းချင်းထိမိ၊ ခိုက်မိ၊ ကန်မိခြင်းတွေကလည်းသားပျက်ခြင်းဖြစ်လေ့ရှိတယ်။ နောက်ပြီး သား လျှော့စေတဲ့ရောဂါတစ်ချို့လဲရှိပါသေးတယ်။ ဆိတ်မတွေဟာထိခိုက်လွယ်တာမို့ကိုယ်ဝန်ဆောင်ကာလ တလျှောက်လုံးနဲ့အထူးသဖြင့်ကိုယ်ဝန်ရင့်တဲ့ကာလမှာပိုပြီးဂရုစိုက်ရမယ်။ တကယ်လို့သင့်အနေနဲ့သန် ချဆေးတိုက်ဖို့တို့အခြားအုပ်စုလိုက်တစ်ခုခုလုပ်စရာရှိရင်သူတို့အတွက်ထိခိုက်မှုအနဲ့ဆုံးဖြစ်အောင် သတိပြုရမယ်။ သူတို့ကိုကိုင်တွယ်တဲ့နေရာမှာကြောက်လန့်စေတဲ့ခြောက်လှန့်တဲ့အပြုအမူမဖြစ်စေရန် သတိပြုရမယ်။ ဆိတ်မတွေကိုအစာကောင်းကောင်းလုံလုံလောက်လောက်ပေးထားရမယ်။ ဝနေတဲ့ဆိတ်မတစ်ကောင်ကိုရုတ်တရက်အစာပြတ်သွားစေရင် သူ့ခန္ဓာကိုယ်ထဲမှာရှိတဲ့အဆီကို စတင် ဖြိုခွဲပြီးသုံးစွဲရတယ်။ အဆီကိုသုံးတာများလာရင် ကီတုံးဆိုတဲ့အဆီချေဖျက်ရာမှ ထွက်လာတဲ့ပစ္စည်း တစ်မျိုးကြောင့် ကိုယ်ဝန်ကိုအဆိပ်သင့်စေတယ်။ ဒီလိုဖြစ်ခဲ့ရင်ပြောင်းဆန်မှထုပ်လုပ်တဲ့ Caro syrup နဲ့ရေကိုများများတိုက်ပေးရမယ်။

32. What treatments must the mother and kids receive after birth?

မိခင်ဆိတ်မနဲ့ကလေးကိုမွေးပြီးစမှာပေးရမဲ့ကုသမှုပေါက်ခါစဆိတ်မနဲ့ကလေးကိုအထူးဂရုစိုက်ရမယ်။ အထူးသဖြင့် ပထမရက်ပိုင်းများမှာပေါ့။ မိခင်ကိုရေနဲ့အစာကောင်းကောင်းပေးပါ။ ကလေးကို အသက်ရှူလမ်းကြောင်းသန့်ရှင်းပါစေ၊ ချက်ကြိုးကိုအိုင်အိုင်ဒင်းသုတ်ပေးပါ။ မွေးမွေးခြင်း လုပ်ပေးတာ အကောင်းဆုံးပါ။ အားနည်းတဲ့ ဆိတ်ကလေး တွေကိုနို့ဖိုနိုင်အောင်ကူညီပေးပါ။ မွေးစမှ ၁ရက် အတွင်း ကိုယ်အလေးချိန်ရဲ့၁၀%ထက်မနည်းစေတဲ့နို့ဦးရည်ကိုဝင် အောင်တိုက် ပေးပါ။ သူတို့ဖိုက်ကလေးတွေ တင်းလာအောင်တိုက်ရမယ်။ နို့ဦးရည်မှာပါတဲ့ခုခံနိုင်စွမ်းတွေဟာဆိတ်ကလေးရဲ့ခုခံနိုင်စွမ်းရည်ကိုဖြင့် တင်ပေးတယ်။ နို့ဦးရည်များများရတဲ့ဆိတ်မဆိုရင်နောင်လိုအပ်တဲ့အချိန်သုံးနိုင်အောင် ရေခဲသေတ္တာ ထဲမှာသိမ်းထားနိုင်တယ်။ အကူအညီပေးနေပါလျက်ဆိတ်ကလေးက ကောင်းကောင်းမစားနိုင်ရင် နို့ဘူး ထဲမှာနို့ထဲပြီးတိုက်ပေးရမယ်။ အဆုံးစွန်လိုအပ်လာရင်ဖိုက်ထဲကိုပိုက်ထည့်ပြီးကျွေးရမယ်။ ဒါက နောက်ဆုံး အဆင့်ပေါ့။ ဖိုက်ထည့်တဲ့အချိန်မှာအစာလမ်းကြောင်းထဲမရောက်ဘဲအဆုတ်ထဲမရောက်ဖို့ သတိထားရမယ်။ မှားသွားရင်ဆိတ်ကလေးသေသွားမယ်။ တခါတရံမှာ ဆိတ်မကသူကလေးကိုနို့တိုက် ဖို့ငြင်းဆန်တတ်တယ်။ ဒီလိုဖြစ်လာရင်ကိုယ်သိမ်းထားတဲ့နို့ဦးရည်ကိုတိုက်နိုင်တယ်။ ဒါမှမဟုတ် တခြား အဆင်ပြေတဲ့ဆိတ်မတစ်ကောင်ရဲ့ အကူအညီယူပြီး နို့တိုက်စေရမယ်။ ကလေးတွေမွေးပြီးသွားရင် ဆိတ်အုပ်ကိုအဟာရလိုအပ်ချက်ပေါ်မူတည်ပြီးခွဲလိုက်ခြင်းဖြင့်အပိုကုန်ကျငွေသက်သာစေတယ်။ နို့ပေး

အုပ်စု၊ သားခွဲအုပ်စုနဲ့အကောင်ငယ်အုပ်စုတွေကိုအရည်အသွေးကောင်းတဲ့အစာကျွေးပြီးအကောင်ကြီးတွေကိုလဲသူတို့နဲ့သင့်တော်တဲ့အစာကျွေးရမယ်။ ဒီနည်းအားဖြင့်ဘယ်အကောင်ကိုမှမထိခိုက်စေဘဲ အားလုံးကိုမျှတတဲ့အစာရစေတယ်။

A Few Final Words(စကားလက်ဆောင်)

'ဒီစာစောင်လေးကိုဖတ်ခြင်းဖြင့်သင့်အနေနဲ့ဆိတ်မွေးမြူခြင်းနဲ့ပါတ်သက်ပြီးအတော်အတန်သိရှိသွားမယ်လို့မျှော်လင့်ပါတယ်။ ကောင်းမွန်တိကျတဲ့အချက်အလက်တွေကိုသေသေချာချာတင်ပြထားခြင်းကြောင့်သင့်အတွက်အဖိုးတန်တဲ့စာစောင်ဖြစ်မှာပါ။ အကျိုးအမြတ်ရှိတဲ့Boerဆိတ်မွေးမြူခြင်းကိုသင့်အနေနဲ့အကောင်အထည်ဖော်ဖို့အကူအညီအများကြီးရစေမှာဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်ငန်းတစ်ခုစတင်ရတာသိပ်မလွယ်ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့သင့်အနေနဲ့ဒီစာစောင်ကိုလေ့လာထားခြင်းဖြင့်အခြားသူများထက်ခြေတစ်လှမ်းသာနေပါပြီ။ အကျိုးအမြတ်ရှိမဲ့မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းသို့၊

Marc MacDonald, M.Sc.Boer Goat Researcher Translate by, Zaw Moe Lwin(B.V.Sc),
Yezin
Research Officer, (Singapore Eye research Institute)Singapore

ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်

အမြတ်အစွန်းရရှိမည့်

ဆိတ်မွေးမြူရေး

=====

--ဦးငြိမ်းချမ်း

--

ကျွန်တော်သည် ငယ်စဉ်ကပင် မြန်မာနွား/ဆိတ် များနှင့်အတူ ကြီးပြင်းပါသည်။ မိဘတောင်သူ လုပ်သဖြင့် အဓိကခိုင်းနွားများ မွေးမြူထားသည်။ အပိုဆိတ်ကောင်ပါ တွဲဖက်မွေးမြူသည်။ ထို့ကြောင့် ဆိတ်များသည် လူစကားမပြောတက်သော်လည်း အတူနေသူ အမိနဲ့ စကားကို နားလည်ကြောင်း၊ နားထောင်ကြောင်း သိလာသည်။ ကျေးလက်ဒေသတွင် တောင်သူတိုင်း မိရိုးဖလာ ဆိတ်မွေးကြသည်။ ဆိတ်ပိုင်ဆိုင်မှုသည် တောင်သူတစ်ဦး၏ စီးပွားရေးပြည့်စုံမှု သင်္ကေတပင်ဖြစ်သည်။ ဆိတ်မွေးမြူခြင်းဖြင့် ဝင်ငွေများစွာရနိုင်သည်။ အဓိက လယ်ယာဥယျာဉ်ခြံစိုက်ပျိုးရေးတွင် အသုံးပြုနိုင်သည်။ အပိုဆိတ်မများ၏ ဆိတ်ကလေးစို့၍ ပိုနေသော ဆိတ်နို့ မှ ရောင်းရငွေသည် အချိန်တိုအတွင်း အမြတ်အစွန်းသေချာရရှိ နိုင်သော ဆိတ်မွေးမြူရေး လုပ်ငန်း သည် စီးပွားတွက်ခြေကိုက်သောလုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

ဆိတ်မျိုးများ ရွေးချယ်ရာတွင် ၎င်းတို့ပေးစွမ်းနိုင်မှု အရည်အသွေးအပေါ်တွင် အလေးထား၍ စဉ်းစားရမည်။ အကောင်ထွားကျိုင်းခြင်း၊ သားပေါက်နှုန်းကောင်းခြင်း၊ အသားထွက်နှုန်းကောင်း ခြင်း၊ ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်ခြင်း စသောအချက်များကို အလေးထားဦးစားပေးရွေးချယ်ရပေမည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိတ်များကို အအေးပိုင်း၊ အပူပိုင်း၊ သမပိုင်းဒေသသုံးမျိုးစလုံးတွင် မွေးမြူ နိုင် ပါသည်။ ဆိတ်များသည် အပူပိုင်းဒေသ နှင့် အအေးပိုင်းဒေသများတွင် ခံနိုင်ရည်ရှိသော်လည်းမိုးတွင်းစိုစွတ်သော ကာလတွင်ခံနိုင်ရည်မရှိပါ။ဘင်ဂေါဆိတ်မျိုးသည် အသားစားဆိတ်မျိုး ဖြစ်ပါသည်။ အမည်းရောင်ရှိ၏။အညိုအဖြူ များလည်း တွေ့ရသည်။ အကောင်သေးငယ်သည်။ နားရွက်သေးငယ်၍တိုပြီး ရာသီဥတုဒဏ်ကို ကောင်းစွာ ခံနိုင်ရည်ရှိသည်။ မြန်မာပြည်တောင်ကုန်းထူထပ် သော ဒေသများတွင် မွေးမြူလေ့ရှိပါသည်။

ဆိတ်များထားရန်အတွက် တင်းကုပ်များ ဆောက်လုပ်ရာတွင် အစဉ်ခြောက်သွေ့နေပြီး လေကောင်းလေသန့်ရရှိရန် ကုန်းမြင့်ပိုင်းကျပြီး မိုးရေများ၊ အညစ်အကြေးများ လွယ်လင့်တကူ စီးဆင်းနိုင်သော နေရာကို ရွေးချယ်သင့်ပေသည်။ မြေကုန်းမြင့်မရှိပါက ဆိတ်တင်းကုတ်နေရာကို ကမူဖြစ်အောင် မြေမာဖို့ခြင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ မိုးများသောအရပ်ဒေသတွင် ကြမ်းခင်းစနစ်ဖြင့် မွေးမြူသင့်ပြီး ကြမ်း ခင်းအောက် အညစ်အကြေးများ ဖယ်ထုတ် နိုင်ရန် အမြင့်ထားရှိရပါမည်။ဆိတ်တင်း ကုပ် ကို အမြင့် ၁၀ ပေခန့်ထားရှိ၍ လက်ခံတံစက်မြိတ် ခုနစ်ပေခန့် အမြင့်ထားရှိရပါမည်။ သက်ကယ်မိုးနှင့် နံရံသုံးဖက်ကို ဝါးထရံကာထားရန်နှင့် ရှေ့မျက်နှာစာဘက်တွင် ငါးပေအမြင့် ဝါးထရံကို ကာထားရပါမည်။ တင်းကုတ် အကျယ်အဝန်းမှာ မွေးမြူသည့် ဆိတ်ကောင်ရေအလိုက် ဆိတ်ကြီး တစ်ကောင်လျှင် (၈)

စတုရန်းပေ၊ ဆိတ်ငယ်တစ်ကောင်လျှင် (၆) စတုရန်းပေ အကျယ်နှုန်းထားလျှင် ဆိတ်နားနေရန်နှင့် အစာခွက်၊ ရေခွက်များအတွက် ပါလုံလောက်ပြီး မွေးဆိတ်ငယ်များသီးခြားထားရန် နေရာပါစီစဉ်ထားရှိ ရပါမည်။

ဆိတ်တင်းကုပ်များတွင် ဆိတ်ချေး များကို နေ့စဉ်သန့်ရှင်းရေး ပြုလုပ်ပေးနိုင်လျှင် ပို၍ ကောင်းမွန် ပါသည်။ သို့မှသာ ဆိတ်ချေးများမှ ပိုးသံကောင်ရောဂါများ၊ ပရိုဖိုရိုရောဂါများ၊ အခြားရောဂါများ ကင်းရှင်းပါမည်။ ခြံပတ်ဝန်းကျင် ရွံ့ဗွတ်၊ ရေအိုင်များမရှိရန်နှင့် ဆိတ်ခြံတွင် ထုံးဖြူး ခြင်းလုပ်ငန်းကို တစ်ပတ်တစ်ကြိမ်ပုံမှန်ဆောင်ရွက်ပေးရပါမည်။

မျိုးပွားခြင်းအတွက် ဆိတ်မ (၁၀) ကောင် မွေးမြူလျှင် ဆိတ်သိုး (၁) ကောင် ထားရှိရပါမည်။ သားစပ်ရန် အသုံးပြုသော ဆိတ်သိုးကို မိမိခြံတွင် တစ်နှစ်၊ အများဆုံး (၂)နှစ်ထက်ပို၍ မထားသင့်ပါ။ ဆိတ်မများသည် အသက်(၈) လမှ (၁၀) လအတွင်း အရွယ်ရောက်ပြီး သားစပ်ခြင်း ဆောင်ရွက် သင့် ပါသည်။ ဆိတ်အထီးများကို တစ်နှစ်သားမှစတင်၍ ဆိတ်သိုးအဖြစ်သားစပ်ခြင်းပြုလုပ်ကာ သား အောင်မြင်မှုရှိပြီး ကောင်ရေများများ မွေးနိုင်ပါသည်။ ဆိတ်မတစ်ကောင်တွင် တစ်နှစ်ကို နှစ်သားနှင့် တစ်ဗိုက်သာ ပေါက်နှုန်းရှိသဖြင့် နှစ်သားနှင့်တစ်ဗိုက်ရအောင် သားစပ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ နှစ်သားနှင့်တစ်ဗိုက်ရရှိအောင် သားစပ်နည်းမှာ အရွယ်ရောက်ပြီး သားတင်ပြီး ငါးလကြာ (ရက် ၁၅၀)ခန့် တွင် ပထမသားပေါက်ပါသည်။ သားပေါက်ပြီး ၁၅ ရက်မှ ၂၀ ရက်အတွင်း ပန်းပေါ် (ဓမ္မတာ လာခြင်း)သည့်အခါ ဒုတိယအကြိမ် သားတင်ပါက ဒုတိယသား မွေးပါမည်။ တစ်ဖန် ပန်းပေါ်သည့် အခါသားတင်ပါကနောက်နှစ်အတွက်သန္ဓေရပြီးဖြစ်ပါသည်။

သဘာဝ အတိုင်းတွင်လည်း ပုံမှန်တစ်နှစ် နှစ်သားမွေးပါသည်။ ဆိတ်မ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ရက်မှာ ရက် ၁၄၆-၁၅၀ ခန့် ဖြစ်ပါသည်။ ဆိတ်မများတွင် တစ်ကြိမ်သားပေါက်လျှင် နှစ်ကောင်မှ သုံးကောင်အထိ သားပေါက်သဖြင့် သုံးကောင်၊ လေးကောင်မွေးပါက နို့တံနှစ်ခုရှိသဖြင့် တစ်လှည့်စီ လွှတ်ပေးပြီး နို့တိုက်ခြင်း ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ မွေးပြီးဆိတ်မကို တစ်ပတ်ခန့် ဆိတ်ကျောင်းရာတွင်မထည့်ပဲ တင်းကုတ်မှာပင် အစာရေစာ ကျွေးမွေးထား ရပါမည်။ စီးပွားရေးတွက်ခြေကိုက်မှုအရွယ်ရောက်ပြီး ဆိတ်သက်တမ်း ခုနစ်လ၊ ရှစ်လတွင် စတင်ရောင်းချနိုင်ပြီး မွေးမြူရန်အတွက် အရွယ်ရောက်ပြီး ဆိတ်မ၊ ဆိတ်ထီးဆိုလျှင် တစ်ကောင် ကျပ် ၇၀၀၀၀ မှ ၁သိန်း အထိ ဈေးရှိပါသည်။ ဆိတ်ခြံမှ စွန့်ပစ်ဆိတ်ချေးများမှာလည်း သဘာဝမြေသြဇာအဖြစ်ရောင်းချနိုင်သည့်အပြင် ဆိတ်နို့သည် လည်း အာဟာရမြင့်မားသဖြင့် အမိမဲ့ကလေးများ၊ လူမမာများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများအတွက် သောက်သုံးနိုင်ပါ သည်။ ဆိတ်အများနှင့် အစာနကျွေးမွေးခြင်းဆိတ်များကို လွှတ်ကြောင်းစနစ် ဖြင့်မွေးမြူသည့်အလေ့အထမှာ ရှေးပဝေဏသီ ကပင် ရှိခဲ့ပါသည်။ အထူးသဖြင့်လွှတ်ကျောင်း မွေးမြူနိုင်သည့် စားကျက်များ မြေလွတ်မြေလပ်များသည့်ဒေသများတွင် ဤကဲ့သို့မွေးမြူနည်းစနစ်ကို

ကျင့်သုံးခြင်းဖြင့်ငွေကြေးကုန်ကျမှုနည်းပါးစေပါသည်။

မနက်တစ်ကြိမ်၊ညနေတစ်ကြိမ် လွှတ်ကျောင်းသည့်စနစ်ဖြင့် လုံလောက်သည်။ မိုးရာသီတွင် သဘာဝအလျောက်အာဟာရပြည့်စေသောဆိတ်များပေါများသော်လည်းဧကရာသီတွင်အစာခြောက် များစားရသဖြင့် အာဟာရဓာတ် နည်းပါးစေပါသည်။ အစာနုများ တွဲဖက်ကျွေးလျှင် ပိုမိုသင့်လျော် သည်။ဆိတ်သည် သဘာဝအသီးအရွက်များ၊ ခြောက်သွေ့သော သစ်ရွက် စသည့် အစားအစာများကို ကြိုက်နှစ်သက်ပါသည်။ ဆိတ်များကို အစာကျွေးခြင်းသည် ၎င်းတို့ အသက်ရှင်နိုင်ရေးနှင့် ၎င်းတို့၏ နို့ထွက်စွမ်းအား၊ အသားတိုးစွမ်းအားများအတွက် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ အစာနုဖြည့်စွက်စာကို နေရာဒေသအလိုက် ရနိုင်သော အစာများပေါ်မူတည်၍ အစာအမျိုး အစား ရောစပ်၍ ကျွေးနိုင်ပါသည်။မည်သည့် စပ်စာမဆို အိမ်သုံးဆားအနည်း ငယ်ထည့်၍ ကျွေးမွေးရန် မမေ့ပါနှင့်။ စာရေးသူ အတွေ့အကြုံအရဆိုလျှင် လွှတ်ကျောင်းရာမှ ပြန်လာလျှင် ဗန်း၊ သို့မဟုတ်စကောတွင် အိမ်သုံးဆားထည့်၍ တစ်ကောင်လျှင် ဆား ငါးမူးသားခန့် ကျွေးပြီးမှ သောက်ရေခွက်တွင် ရေသန့် သန့်တိုက်ပါသည်။

သက်ရှိသတ္တဝါတိုင်းတွင် သောက်သုံးရေသည် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဆိတ်များတွင် ရေလိုအပ်ချက်မှာ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်။ ရေသည် အာဟာရ ဓာတ်များကို ခန္ဓာကိုယ် တစ်ခုလုံးသို့ သယ်ဆောင်စေပြီး အညစ်အကြေးများကို ပြင်ပသို့ ထုတ်ပေးခြင်း၊ ခန္ဓာကိုယ်အပူချိန် ထိန်းပေးရန်နှင့် သတ္တဝါတို့၏ အရေပြား မှ ရေငွေ့(ခွေး) အဖြစ် ပြင်ပသို့ ထုတ်ပေးခြင်းကို စွမ်းဆောင်ပါသည်။သို့ဖြစ်၍ ဆိတ်အပါအဝင် သက်ရှိသတ္တဝါအားလုံး သောက်ရေသန့်သန့်ကို အချိန် မရွေးသောက်သုံးနိုင်ရန် စီစဉ်ထားရမည်။ဆိတ်များတွင် တွေ့ရသော ကူးစက် ရောဂါမှာ အရပ်ခေါ် "တွဲနာ"၊ ဒေါင့်သန်း ရောဂါဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မိမိဆိတ်ခြံတွင်ဒေါင့်သန်းရောဂါ ကျရောက်ဖူးလျှင် ဆိတ်များကို ဒေါင့်သန်းရောဂါကာကွယ်ဆေး တစ်နှစ် တစ်ကြိမ်တိုးပေးရမည်။ ရောဂါကျရောက် ခြင်းမရှိပါကဒေါင့်သန်းကာကွယ်ဆေးထိုးရန်မလိုပါ။

တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ ကူးပြောင်းချိန်တွင် ဆိတ်စာအပြောင်းအလဲရှိသဖြင့် ခန္ဓာ ကိုယ်အလေးချိန် မကျရန် အစာနုကို စနစ်တကျကြပ်မတ်ကျွေးမွေးခြင်း၊ကောက်ရိုး၊ မြက်ခြောက် ကျွေးမွေးခြင်းများ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ဂရုစိုက်ရပါမည်။ ယနေ့မြန်မာပြည်တွင် နို့နှင့် နို့ထွက်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ သည် အဓိကအရေးကြီးသော အခန်းမှ ပါဝင်နေသဖြင့်နို့စားနွားသာမက ဆိတ်မွေးမြူရေးမှာ အရေးကြီးသလို စီးပွားဖြစ် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း၊ စိုက်ပျိုးရေးမြေဩဇာအတွက် ဆိတ်မွေးမြူရေးသည် စရိတ်စက နည်းပြီး အကျိုးအမြတ်ဖြစ်ထွန်းသဖြင့် ကျေးလက်နေပြည်သူများ မွေးမြူသင့်ကြောင်း တိုက်တွန်းရေးသားအပ်ပါသည်။

နပီယာပတ်ချောင်း(၁)မြက် Napier Pakchong grass

နွားမွေးမြူရေးအတွက်အဓိကကျသော မြက်စိုက်ပျိုးခြင်းကိုမြေယာကျေးလက်ကြီးပွားတိုးတက်ရေးကော်ပိုရေးရှင်း(မြေကျေးရှင်း) လက်ထက်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒေသအနှံ့အပြားတွင် ပြည်ပမှမြက်မျိုးစေ့များ တင်သွင်း၍ စိုက်ပျိုးခဲ့ပါသည်။ ဆက်လက်၍ခေတ်အဆက်ဆက်တွင် မွေးမြူရေးနှင့်သက်ဆိုင်သော ဌာနဆိုင်ရာအသီးသီးသည်လည်း မြက်မျိုးများ၊ ပဲပင်မျိုးနွယ်(Legumes)များ စသည့် အမျိုးမျိုးသော မျိုးစေ့များကို နွားစာအလို့ငှာ ပြည်ပမှတင်သွင်း၍ စိုက်ပျိုးခဲ့ကြပါသည်။

ဤသို့ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုများကြောင့် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးဝန်းကျင်တွင် ပါရာမြက်၊ နေပီယာမြက်၊ ဂျပန်မြက်၊ စင်ထရို(Centrosema)နှင့် စတိုင်လို(Stylo)မြက်မျိုးများသည် အလေ့ကျသဖွယ်ဆက်လက် ရှင်သန်ပြီး နွားခြံနှင့် အချို့နေရာများတွင် ကျန်ရှိနေပါသည်။ အိမ်နီးချင်းထိုင်းနိုင်ငံတွင် နေပီယာ၊ ရူဖီ၊ ပန်ဂိုလာနှင့် ဂီနီမြက်မျိုးများကို ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုနှင့် မြေအမျိုးအစားတို့နှင့် ကိုက်ညီပြီး အထွက်တိုး အောင်သုတေသနပြု၍ မျိုးမြှင့်တင်ဆောင်ရွက်နေကြပါသည်။ အထူးသဖြင့် နေပီယာမြက်မျိုးကို Saraburi ခရိုင် Pakchong ရှိတိရစ္ဆာန်အာဟာရသုတေသနဌာနမှ မျိုးမြှင့်တင်ပြုပြင်၍ နေပီယာပတ်ချောင်း (၁) ဟုအမည်ပေးပြီး ထိုင်းနိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ နို့စားနွားမွေးမြူရေးခြံများသို့ ဖြန့်ဖြူးပေးပြီး စိုက်ပျိုးလျက်ရှိကြောင်း သိရပါသည်။

FAO ၏ Regional Dairy Task Force(RDTF)အစည်းအဝေးကို ၂၀၁၁ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ချင်းမိုင်မြို့၌ ကျင်းပသောအခါ DLD လက်အောက်ရှိ လန်ပန် တိရစ္ဆာန် အာဟာရသုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ဌာန(Lampang Animal Nutrition Research and Development Center) မှ နို့စားနွားခြံများအတွက် အစာကြမ်းထုတ်လုပ်ခြင်း (Establishing Forage Production for Dairy Farms) အကြောင်းကို ပါဝင်ပွင့်ဖြင့်ရှင်းလင်းတင်ပြပါသည်။ တင်ပြချက်အပြီးတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတိရစ္ဆာန် အာဟာရကျွမ်းကျင်သူ Dr. AmPhon Waritthithan မှ မြန်မာအဖွဲ့ကို လာရောက် နှုတ်ဆက်ရင်း ၎င်း၏တင်ပြချက်ကို စိတ်ဝင်စားမှုရှိပါ သလားဟု မေးမြန်းသဖြင့် မိမိမှ စိတ်ဝင်စားရုံမျှမက တင်ပြချက်တွင်ပါဝင်သော Napier Pakchong မြက်မျိုးကို မြန်မာနိုင်ငံ တွင်စမ်းသပ်စိုက်ပျိုးလိုကြောင်းတောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။နောက်တစ်နေ့(၂၀-၁၁-၂၀၁၁)တွင် Lampang ဒေသရှိ Napier Pakchong မြက်စိုက်ခင်းသို့သွားရောက်လေ့လာသည့်အခါ Napier Pakchong မြက်အဆစ်နှစ်ဆစ်ပါသည့် ဖြတ်ပိုင်း(၁၂၀)ကို လယ်သမားမှ လက်ဆောင်အဖြစ်ပေးပြီး စိုက်နည်းစံနစ်ကိုပါ လက်တွေ့ပြသပါသည်။၎င်းမြက်မျိုးများကို

မှော်ဘီမြို့နယ်ရှိ နွားခြံတွင်စတင်စိုက်ပျိုးပြီး လက်ရှိတွင်(၁.၅)ဧက အထိ မျိုးပွားစိုက်ပျိုးထား ရှိပါသည်။

ဌာနဆိုင်ရာဝန်ထမ်းအချို့နှင့် နွားမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းရှင်များလည်း နေပီယာ ပတ်ချောင်း မြက်မျိုးများကို ထိုင်းနိုင်ငံမှတင်သွင်း၍စိုက်ပျိုးကြကြောင်းသိရှိရပါသည်။ နေပီယာမြက်မျိုးဟောင်းနှင့် နေပီယာပတ်ချောင်းမြက်တို့၏ ကွာခြားပုံကို ရှင်းလင်းတင်ပြ လိုပါသည်။

နေပီယာမြက်မျိုးဟောင်း၏ အားနည်းချက်မှာပင်စည်တွင်အမွှေးများပါးပြီး အရွက်များ သည် မီးကဲ့သို့ရှုသဖြင့် မြက်ရိတ်သူအဖို့အဆင်ပြေဖြစ်စေပါသည်။ အသားဓာတ် ပါဝင်မှုနှင့် အထွက်နှုန်းလည်းမျိုးဟောင်းတွင် နည်းပါးပါသည်။ နေပီယာပတ်ချောင်းမြက်တွင် ပင်စည်၌ အမွှေးပါပြီး အရွက်များလည်းမရပါ။ မြက်ခင်းသို့ထည့်သွင်းပေးသော မြေဩဇာကိုလိုက်၍ နေပီယာပတ်ချောင်းမြက်တွင် အသားဓာတ် ၁၁ မှ ၁၈%အထိပါရှိပြီး အထွက်နှုန်းမှာ ဒုတိယနှစ်တွင် တစ်ဧကမြက်အစို (၁၇၅)တန်အထိထွက်ရှိပါသည်။

နေပီယာပတ်ချောင်းမြက်ကို တစ်ကြိမ်စိုက်ပျိုးထားပါက (၅)နှစ်အထိဆက်တိုက် အသုံးပြုနိုင်ပါ သည်။ ၄၅~၆၀ရက် တစ်ကြိမ်ရိတ်၍ ကျွေးနိုင်ပါသည်။ပင်စည်၏အရိုးတွင် သကြားဓာတ်ပါဝင်သဖြင့် မြက်အစိုကိုစင်း၍ မြက်ချဉ်ဖတ်ပြုလုပ်ပါက သကာရည် (molasses)ထည့်သွင်းရန် မလိုပဲကောင်းစွာ အချဉ်ပေါက်(Fermentaton)ပြီး (၃)ပတ် အကြာတွင် အရည်အသွေးကောင်းမြက်ချဉ်ဖတ်ရရှိပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် နေပီယာ မြက်အစို တစ်ကီလိုလျှင် (၁) ဘတ်နှင့်ရောင်းရ၍ မြက်ချဉ်ဖတ်တစ်ကီလိုကီ(၁.၄) ဘတ် ရောင်းရကြောင်း လေ့လာသိရှိခဲ့ရပါသည်။

ဆက်လက်၍ မြက်စိုက်ပျိုးနည်းကိုတင်ပြပါမည်။

မြေပြုပြင်ခြင်း

ဦးစွာခြံပင်၊ ဆူးပင်ပေါင်းပင်များကို ရှင်းလင်းရမည်။မြေပြုပြင်ရာတွင် သဘာဝ မြေဩဇာ(နောက်ချေး) တစ်ဧကလျှင် (၁၀)တန် ကြံပက်၍ မြေကို ညက်အောင် ထွန်ယက်ပါ။

စိုက်ပျိုးခြင်း

မိုးကာလ သို့မဟုတ် မြေတွင်အစိုဓာတ်ရှိပါက မြက်အဆစ်နှစ်ခုပါဖြတ်ပိုင်း၏ အရင်းပိုင်းအဆစ် တစ်ဆစ်မြှုပ်သည်အထိ မြေကြီးအတွင်းသို့ ခပ်စောင်းစောင်းထိုးသွင်း စိုက်ပါ။ ဒုတိယအဆင့်မှာ မြေပြင်နှင့် ထိလှနီးပါးရှိအောင် ထား၍စိုက်ပါ။ သို့မှသာ ပထမ အဆစ်နှင့် ဒုတိယအဆစ်နှစ်ခုစလုံးမှ အစို့များပေါက်ပြီး ဒုတိယအဆစ်မှ မြစ်ဖွားများ မြေတွင်းသို့ ဝင်၍အပင်အားကောင်းစေနိုင်ပါသည်။ တစ်နေရာတွင် ဖြတ်ပိုင်း ၂/၃ခု ထိုးသွင်းပြီးစိုက်ပါ။

အပင်ခြား (၄၀)မှ (၆၀)စင်တီမီတာနှင့် အတန်းခြား (၈၀)မှ (၁၂၀) စင်တီမီတာ ခွာ၍ စိုက်ခြင်းဖြင့် ရေသွင်းရန်၊ မြေဩဇာကျွေးရန်၊ ပေါင်းလိုက်ရန်နှင့် ရိတ်သိမ်းရန် လွယ်ကူပါသည်။ ကုန်းကျသောမြေနှင့် ခြောက်သွေ့သော ရာသီဥတုတို့တွင် ကြံစိုက် သလို အလျားလိုက်ခြား၍လည်းစိုက်နိုင်ပါသည်။

ပေါင်းနှိမ်နှင်းခြင်း

စိုက်ပြီးရက်(၃၀)ကြာက ပေါင်းလိုက်ပေးပါ။ပေါင်းအလွန်များပါက ဒုတိယအကြိမ် ပေါင်း လိုက်ပေးရန် လိုပါသည်။

ရေပေးသွင်းခြင်း

- မိုးကာလတွင် စားကျက်ခင်းသည်ရေစီးရေဆင်းကောင်းရမည်။
- စိုက်ပျိုးသည့်နေ့နှင့် စိုက်ပျိုးပြီး(၃)ရက်အကြာတွင် ရေပေးသွင်းရမည်။
- ရေပေးသွင်းရမည့်အကြိမ်မှာ မိုးရွာသွန်းမှုနှင့်ရာသီဥတုအပေါ်တွင်မူတည်ပါသည်။
- နွေကာလတွင် ၃-၄ ရက်တစ်ကြိမ်ရေသွင်းပေးပါ။

မြေဩဇာကျွေးခြင်း

- ယူရီးယားသုံးပါက တစ်ဧကလျှင်(၅၀)ကီလိုဂရမ်နှုန်းဖြင့် ရိတ်သိမ်းပြီးချိန်တိုင်း ထည့်ပေးပါ။
- မြေဆီလွှာကောင်းရန်အတွက် တစ်ဧကတစ်နှစ်လျှင် နွားချေး ၇ ~ ၁၀တန်ထည့်ပေးပါ။

ရိတ်သိမ်းခြင်း

- ပထမဦးဆုံးအကြိမ်ရိတ်သိမ်းခြင်းကို မြက်စိုက်ပျိုးပြီး ရက်(၆၀)မှ (၇၅)အတွင်းပြုလုပ်ပါ။
- နောင်တွင်(၄၅)ရက်တစ်ကြိမ်ရိတ်ပါ။
- တစ်နှစ်လျှင် (၆)ကြိမ်မှ(၈)ကြိမ်ရိတ်နိုင်ပါသည်။
- မြက်ရိတ်သည့်အခါ မြေကြီးနှင့်ကပ်၍ရိတ်ပါက အစို့ပေါက်များများ ထွက်စေနိုင်ပါသည်။
- မြက်အငုတ်များကျန်လျှင် မှန်းပေးပါ
- မျိုးအဖြစ်အသုံးပြုရန်အတွက် အပင်ကို(၃)လ(၄)လထိထားပြီးမှ ရိတ်ပါ။

အပင်ရောဂါကာကွယ်ခြင်း

Napier Pakchong မြက်မျိုး၏ပင်စည်တွင် သကြားဓာတ်ပါဝင်သဖြင့် ကြံပင်တွင် ကျရောက်တတ်သော အူနီရောဂါကဲ့သို့ရောဂါများ ကျရောက်တတ်ပါသည်။ အူနီသော ကြံပင်များ၊ အသုံးပြုပြီး ကြံပင်၊ ကြံဖတ်များအား မြက်စိုက်ခင်းအတွင်းသို့ မရောက်ရှိစေရန် သတိပြုဖို့လိုပါသည်။

ဒေါက်တာခင်လှိုင်

ဆိတ်နို့

ဒေါက်တာနေဝင်း(မွေးကု)

ဆိတ်နို့တွင် ပါဝင်သော အဆီဓာတ်များ၏ ဖွဲ့စည်းမှုမှာ နွားနို့တွင် ပါဝင်သော အဆီဓာတ် ဖွဲ့စည်းမှုထက် ပမာဏသေးငယ်စွာ ဖွဲ့စည်းထားသောကြောင့် နွားနို့ထက်ပို၍ အစာကြေလွယ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဆိတ်နို့သောက်သုံးရာတွင် နို့သောက်ပြီး မိနစ် ၃၀ အတွင်း အစာကြေချက်နိုင် သော်လည်း နွားနို့သောက်သုံးရာတွင် အစာကြေချက်နိုင်ရန် နှစ်နာရီနီးပါးခန့် လိုအပ်ကြောင်း သုတေသနပြုလုပ်ချက်များအရ သိရှိရပါသည်။ ဆိတ်နို့တွင် မီးစုန်းဓာတ်၊ ဗီတာမင် (B ၁၂) ဓာတ်၊ အသားဓာတ်၊ ပိုတက်စီယမ်ဓာတ်၊ ကယ်စီယမ်ဓာတ်တို့ ပါဝင်ပါသည်။ နွားနို့နှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက အဆိပ်အတောက်ကင်းခြင်း၊ ဘက်တီးရီးယားပိုးများ ပါဝင်မှု ပမာဏနည်းခြင်းတို့အား တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဆိတ်နို့အား ကိုယ်ခန္ဓာ၏ အဆီဓာတ်ချလိုသူများ၊ အစာအိမ်ရောင်ရောဂါရှိသူများ၊ မိခင်နို့အစား နွားနို့သောက်သုံးရာတွင် ယားယံမှုများပေါ်ပေါက်တတ်သော ကလေးငယ်များ အတွက် ဆိတ်နို့အစားထိုး သောက်သုံးမှုများကို ပြုလုပ်ကြပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံများတွင် ကလေးသူငယ်များအတွက် ဆိတ်နို့အား ပြုပြင်ထုတ်လုပ်၍ တိုက်ကျွေးကြပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ အာဟာရဓာတ်မြင့်မား၍ နွားနို့ထက်ပို၍ လူများစားသုံးရန် သင့်တော်သော ဆိတ်နို့နှင့် ပတ်သက်သည့် အာဟာရဗေဒဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများနှင့် အချက်အလက်များအား သိရှိနိုင်ပါရန် ရေးသားတင်ပြလိုက်ရပါသည်။

 Lu Gyan Gyi
27-8-2013

ဆိတ်နို့

ပေါက်တာမောင် (မွေးက)

ဆိတ်မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းအား အသား နို့၊ သားရေ အတွက် မွေးမြူကြပါသည်။
ခြံအကျယ်အဝန်းအနေဖြင့် နွားနှစ်ကောင် မွေးမြူနိုင်သော မြေအကျယ်အဝန်းတွင်
ဆိတ်ခြောက်ကောင် မွေးမြူနိုင်ပါသည်။ ဆိတ်မများအား အသက်အရွယ်
တစ်နှစ်အရွယ်တွင် သားစပ်နိုင်ပြီး အသက် တစ်နှစ်ခွဲအရွယ်တွင် ပထမဆုံး
သားအား မွေးမြူနိုင်ကြပါသည်။

ဆိတ်မများသည် ငါးနှစ် ခြောက်နှစ်အရွယ်အထိ သားကောင်းစွာ မွေးမြူ
နိုင်ကြပြီး အချို့သောဆိတ်မများသည် အသက် ၁၂ နှစ် အရွယ်ထိသားမွေး
နိုင်ကြပါသည်။ စီမံခန့်ခွဲမှုကောင်းပါက နှစ်နှစ်တွင် ဆိတ်သုံးကောင် ရရှိနိုင်
ပါသည်။ အိမ်ထောင်စုဝင် လေးယောက်ရှိသော အိမ်ထောင်စုတစ်စုအတွက်
ဆိတ်နှစ်ကောင်မွေးထားခြင်းဖြင့် တစ်နေလျှင် တစ်ဦးအတွက် ဆိတ်နို့ ၃၀
သားခန့် သောက်သုံးနိုင်ပါသည်။

ဆိတ်နို့အား နို့ထွက်ပစ္စည်းအဖြစ် ဒိန်ချဉ်၊ ထောပတ်နှင့် ဒိန်ခဲများ
အဖြစ်ထုတ်လုပ်နိုင်ပါသည်။ ဆိတ်နို့တွင် ပါဝင်သော အာဟာရဓာတ်အနေဖြင့်
နွားနို့တွင်ပါဝင်သော အာဟာရဓာတ်နှင့်ကွာခြားမှု များစွာမရှိပါ။ ဆိတ်နို့သည်
အငန်ဓါတ်များ၍ နွားနို့တွင်အချဉ်ဓာတ်များပါသည်။ဆိတ်နို့တွင်အဆီဓာတ်
၄ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်း၊ အသားဓာတ် ၄ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်း၊ သကြားဓာတ်
၄ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်း၊ ပြာဓာတ် ၀ ဒသမ ၈၉ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အဆီ
မဟုတ်သော အစိုင်အခဲ ၉ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်ပါသည်။

ဆိတ်နို့တွင်ပါဝင်သော အဆီဓာတ်၊ အသားဓာတ်၊ ပြာဓာတ်နှင့်
အဆီမဟုတ်သောအစိုင်အခဲပမာဏတို့သည် နွားနို့တွင်ပါဝင်သော ပမာဏထက်
များပြား၍ သကြားဓာတ်ပါဝင်မှုမှာ နွားနို့ထက် ပမာဏနည်းပါသည်။ ဓာတု
ဗေဒဖွဲ့စည်းမှုအရ ဆိတ်နို့သည် လူနို့နှင့် အလွန် နီးစပ်ပါသည်။

လူနှင့်တိရိစ္ဆာန်တို့၏ နို့ရည်တွင် ပါဝင်သည့် ဓာတ်များ

စဉ်	လူ/သတ္တဝါ	ရေ	အဆီ	သကြား	အသားဓာတ်	ပြာဓာတ်
၁	လူ	၈၇. ၄၁	၃. ၇၈	၆. ၂၁	၂. ၂၉	၀. ၃၁
၂	နွား	၈၇. ၂	၃. ၈	၄. ၉၅	၃. ၃၅	၀. ၇
၃	ဆိတ်	၈၅. ၇၁	၄. ၇၈	၄. ၄၆	၄. ၂၉	၀. ၇၆
၄	သိုး	၉၀. ၁၈	၀. ၆	၆. ၇၃	၂. ၁၄	၀. ၃၅
၅	ကျွဲ	၈၃. ၁	၇. ၄	၄. ၉	၃. ၈	၀. ၇၈

နို့စားစွားမွေးမြူရေးလက်စွဲ၊ ရွှေဒဂိုင်း
မှ ထုတ်နှုတ်တင်ပြပါသည်။

Lu Gyan Gyi
26-8-2015

ဆိတ်တွေဟာရောဂါဖြစ်လွယ်တတ်လားနှင့်ဘယ်ဆေးကအကောင်းဆုံးလဲ

ဆိတ်အကြောင်းစာအုပ်တွေကြည့်လိုက်တိုင်းစာအုပ်အများစုမှာကြောက်စရာကောင်းတဲ့ရောဂါတွေအကြောင်းတွေ့ရလေ့ရှိတယ်။ဒါပေမဲ့သေသေချာချာလေ့လာကြည့်ရင်တော့သင့်ရဲ့စနစ်တကျမကိုင်တွယ်တတ်မှုကြောင့်ဖြစ်တာများတာတွေ့ရတယ်။Vetsတွေနဲ့ပညာရှင်တွေကခေတ်မှီဆေးပညာနဲ့ကုသနိုင်သလိုကိုယ်တိုင်သေသေချာချာလေ့လာပြီးဆေးဖက်ဝင်အသီးအရွက်၊အပင်တွေသုံးပြီးကုသနိုင်ပါတယ်။

အပူပိုင်းဒေသဟာကပ်ပါးကောင်တွေပေါများလေ့ရှိတယ်။သဘာဝတရားအရရောဂါဖြစ်စေတဲ့ပိုးမွှားပေါသလို၊ပိုးတွေကိုကာကွယ်ကုသနိုင်တဲ့ဆေးဝါးပင်တွေလည်းရှိတယ်။

- ကိုယ့်ဖက်ကအကောင်းဆုံးလုပ်ထားသင့်တာက
- အစာအရည်သွေးကောင်းပြီးအဟာရမျှတတဲ့အစာဖြစ်ပါစေ
- ဆိတ်ခြံနဲ့ပါတ်ဝန်းကျင်နေရာတွေကိုအတတ်နိုင်ဆုံးသန့်ရှင်းပါစေ
- ဆိတ်တွေကိုပင်ပန်းမှုမလွန် ကံပါစေနဲ့
- လုံလောက်တဲ့လှုပ်ရှားမှုရှိပါစေ
- လိုအပ်တဲ့အခါတိုင်းသဘာဝသန့်ချဆေးကိုအစာထဲထည့်ကျွေးပါ။

တမာရွက်- ဆေးအနေနဲ့ကောင်းတယ်ဆိုတာပြောစရာမရှိပါ။သတိပြုရမှာကတမာရွက်ဟာသဘာဝသန္ဓေတားဆေးဖြစ်လို့မျိုးဆိတ်တွေကျွေးမယ်ဆိုရင်ပုံမှန်မကျွေးသင့်သလိုရေရှည်မကျွေးသင့်ပါ။

ဆိတ်တွေကိုနေ့စဉ်ဂရုစိုက်ဖို့လိုတယ်။ထူးခြားချက်တစ်ခုခုတွေ့ခွဲရင်အမြန်ဆုံးစစ်ဆေးပြီးပြသနာကိုဖြေရှင်းရပါမယ်။

ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲစေတဲ့မွေးမြူနည်းတစ်ခု

ဆိတ်တွေကိုသဘာဝအတိုင်းလွတ်ကျောင်းစနစ်နဲ့မွေးမြူတဲ့အခါသဘာဝပေါက်ပင်တွေကိုမြန်ဆန်စွာပျက်ဆီးစေတဲ့အတွက်သူတို့ကိုသဘာဝရဲ့ရန်သူလိုတောင်ယူဆခံရလေ့ရှိတယ်။စနစ်တကျထိန်းချုပ်ပြီးသဘာဝန်းကျင်ကိုမပျက်စီးစေရန်ကျွေးမွေးခြင်းအားဖြင့်ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲတဲ့မွေးမြူရေးဖြစ်လာစေတယ်။

ဆိတ်ချေးကိုအသုံးပြုခြင်း

ဆိတ်ခြံ-

ဆိတ်ခြံကြမ်းခင်းကိုကြမ်းကြဲစနစ်သုံးပါ။ကြမ်းခင်းခြောက်သွေ့နေတာဆိတ်တွေအတွက်အကောင်းဆုံးပါ။ဆိတ်ချေးအလွယ်တကူစုဆောင်းနိုင်ရန်ခြံကိုမြှင့်ထားခြင်း၊တောင်စောင်းတွင်ဆောက်ထားခြင်းသို့မဟုတ်ဆိတ်ခြံအလယ်တွင်အနည်းငယ်မိုမောက်ထားခြင်းစသဖြင့်မိမိမြေနေရာနှင့်သင့်လျော်သလိုတည်ဆောက်ထားရမည်။

ဆိတ်ချေးအသုံးပြုပြီးတီကောင်မွေးမြူခြင်း

စုဆောင်းရရှိလာသောဆိတ်ချေးများကိုအသုံးပြုပြီးတီကောင်မွေးမြူနိုင်သည်။တပိုင်တနိုင်မွေးမြူရေးသမားများအနေဖြင့်ဒေသခံကြက်များလည်းတွဲမွေးနိုင်ပါတယ်။သင့်တော်တဲ့မြေနေရာမှာသမီတာပါတ်လည်

အရှည်နဲ့အနက်၃၀စင်တီမီတာရှိတဲ့မြေကျင်းတူးပြီးဆိတ်ချေးကို၃ပုံ ၂ပုံခန့်ထည့်ပြီးအပေါ်မှတီကောင်၁ ကီလို(၆၀ကျပ်သားခန့်)နဲ့မြေဆွေးသင့်တော်သလောက်ထည့်ပေးပါ။ထပ်မံပြီးအပေါ်မှဆိတ်ချေးပြည့်အောင်ထည့်ပြီးအခြားကြက်၊ငှက်များမယက်စေရန်ကာကွယ်ပေးရမည်။နေ့စဉ်ရေလောင်းပေးပါ။ ၂လမှ၃ လခန့်ကြာလျှင်တီကောင်များ၊များစွာပေါက်နေပြီးဆိတ်ချေးများမှမြေဆွေးအဖြစ်သို့ပြောင်းသွားတာတွေ့ရပါမယ်။တီကောင်အချို့ကိုမျိုးအဖြစ်အခြားကန်အသစ်များတွင်ထည့်ပြီးကျန်သောတီများကိုကြက်များအားစားသောက်စေလိုက်ပါ။မြေဆွေးများအားအပင်စိုက်ရာတွင်သုံးနိုင်ပါသည်။

ဆိတ်မွေးမြူရေးနှင့် သန်ကောင်ရောဂါများ

ဆိတ်မွေးမြူရေးတွင် အရေးအကြီးဆုံး ကပ်ပါးရောဂါ (၃)မျိုးရှိပြီး အရေးသိပ်မကြီးသော ကပ်ပါးရောဂါပေါင်းများစွာ ရှိကြပါသည်။ အရေးအကြီးဆုံး ရောဂါ(၃)မျိုးကို ထိန်းချုပ်နိုင်ပါက ကပ်ပါးရောဂါများကိုပါ ထိန်းချုပ်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

Coccidia (ကောက်ဆီးဒီးယား)

Coccidia အုပ်စုဝင် (*Eimeria* မျိုးစိတ်များ) များသည် အူသိမ်နှင့် အူမကြီးတွင်ရှိ အူနံရံဆဲလ်များတွင်ပွားများတတ်သော ပရိုတိုဇိုးဝါး (protozoa) တစ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ပွားများပြီးနောက် ဆဲလ်အပြင်သို့ ဖောက်ထွက်ချိန်တွင် အဆိုပါဆဲလ်များကို ပျက်ဆီးစေပါသည်။ လက်ခံကောင်များဖြစ်သော နွား၊ သိုး၊ ဆိတ် တို့တွင် *Eimeria* မျိုးကွဲအမျိုးမျိုးရှိကြပါသည်။ *Eimeria* မျိုးကွဲ ၈-၁၂ မျိုးခန့်ရှိသော်လည်း ၂-၃ မျိုးသာလျှင် ရောဂါဖြစ်ပွားစေပါသည်။ အများစုမှာ လက်ခံကောင်ကို ဒုက္ခပေးလေ့မရှိကြပါ။

ရောဂါဒဏ်ခံနိုင်ရည်မရှိသော ဆိတ်ငယ်ကလေးသည် *Eimeria* ပိုး၏ ဥအိတ် (sporulated oocyst) ကိုစားမိရာက စတင်၍ ရောဂါကူးစက်စေနိုင်ပါသည်။ ဥအိတ် (sporulated oocyst) ဆိုသည်မှာ *Eimeria* ပိုး၏ မျိုးဆက်သစ်များဖြစ်လာမည့် စပိုဇိုဇိုက် (soprozoites) ရှစ်ခုကို

သယ်ဆောင်ထားသော အိတ်ငယ်ကလေး တစ်လုံးဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း ဥအိတ် (sporulated oocyst) များသည် ရောဂါရှိသော တိရစ္ဆာန် သို့မဟုတ် တစ်ခါတရံ ရောဂါလက္ခဏာမပြပဲ ရောဂါကူးစက်ခံထားရသည့် တိရစ္ဆာန်၏ မစင်ထဲတွင် ပါဝင်လေ့ရှိပါသည်။ ဥအိတ်ကို ဆိတ်ငယ်ကလေးက စားလိုက်မိပါက ဥအိတ်အတွင်းရှိ စပိုရိုဇိုက်ကလေး များသည် အူနံရံဆဲလ်များအတွင်းသို့ ရောက်ရှိသွားပြီး မီရိုဇိုက်(merozoites) ခေါ် အကောင်ငယ်ကလေး ပေါင်း ရာဂဏန်းမှထောင်ဂဏန်းအထိ ပွားများလာပါသည်။ ၎င်းမီရိုဇိုက်များသည် အခြား အူနံရံဆဲလ်များ အား ထပ်မံကူးစက်ကြပြီး အဆပေါင်း ရာထောင်ချီအောင် ပွားများကြပြီး အူနံရံဆဲလ်အား ဖောက်ခွဲ၍ ထွက်လာကြပါသည်။ ၎င်းဖြစ်စဉ်သည် (၃-၄)ကြိမ်ခန့် ထပ်မံဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် အဖိုပိုး (microzoites) နှင့် အမပိုး (macrozoites)များ အဖြစ် ပြောင်းလဲ သွားပြီး အဖိုနှင့် အမတို့ ပေါင်းစပ်ကာ ဥအိတ် (sporulated oocyst) များထပ်မံဥချကြပါသည်။ ၎င်းတို့သည် တိရစ္ဆာန်၏ မစင်တွင် ပါဝင်လာကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် sporulated oocyst တစ်လုံးသည် အူနံရံဆဲလ်ပေါင်း ထောင်ချီအောင် ဖျက်ဆီးနိုင်ကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။ အကယ်၍ ဆိတ်ငယ်ကလေးသည် sporulated oocyst အလုံးရေ ထောင်ဂဏန်းခန့်စားလိုက်မိပါက ဝမ်းပျက်ဝမ်းလျှော့ဖြစ်ကာ သေဆုံးနိုင်ပါသည်။

အကယ်၍ ဆိတ်ငယ်ကလေးသည် ဥအိတ် အနည်းငယ်ကိုသာ စားမိပါက အူနံရံကို ပျက်ဆီးသည် အထိ မထိခိုက်နိုင်ပါ။ ထို့ကဲ့သို့ ဥအိတ်အနည်းငယ်ကိုသာ စားမိခြင်းဖြင့် ဆိတ်ငယ်ကလေး၏ ကိုယ်ခံအား အဖွဲ့အစည်းအား လုံ့ဆော်ပေးသဖြင့် နောက်ပိုင်းရောဂါဝင်ရောက်သည့်အခါ ပြင်းထန်မှုမရှိတော့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ကာကွယ်တားဆီးရန်နည်းလမ်းမှာ ဆိတ်ငယ်ကလေးများအား သန့်ရှင်းစွာ ထားရှိခြင်းပင်ဖြစ်ပါ သည်။ အထူးသဖြင့် သားခွဲချိန်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အစာများစတင်စားသောက်နေပြီဖြစ်သည့်အပြင် ခုခံအား စနစ်သည် ကောင်းစွာမဖွံ့ဖြိုးသေးသဖြင့် ဥအိတ်(sporulated oocysts)များနှင့် တတ်နိုင်သမျှ မထိတွေ့ စေရန် သန့်ရှင်းရေးကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ တိရစ္ဆာန်၏ခန္ဓာကိုယ်မှ မစင်နှင့်အတူ စွန့်ထုတ်လိုက်သော oocyst သည် အခြားတစ်ကောင်သို့ ကူးစက်နိုင်သော (sporulated oocyst) တစ်ခု အဆင့်သို့ရောက်ရှိနိုင်ရန် ၂၄-၄၈ နာရီ ခန့် ကြာမြင့်သဖြင့် နေ့စဉ် သန့်ရှင်းရေး ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းသည် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုကို သိသိသာသာလျော့ကျစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

သန့်ရှင်းရေးကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် မလုံလောက်ကြောင်း တွေ့ရှိပါက coocidiostats အုပ်စုဝင်ဆေးဝါးများ ကို ဆိတ်ငယ်စာတွင် ထည့်သွင်းကျွေးမွေးခြင်းဖြင့် merozoites များပွားများမှုကို လျော့ကျ စေပါသည်။ Amprolium ခေါ် ဆေးကို အသုံးများပါသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းဆေးကို ၂-၃ ပတ်ထက်ပို၍ ကြာရှည်စွာ အသုံးမပြုသင့်ပါ။ ၎င်းဆေးသည် merozoites များ၏ thiamin အသုံးပြုမှုကို

ဟန့်ထားခြင်းဖြင့် merozoites များကို သေဆုံးစေပါသည်။ ကာလကြာရှည်စွာအသုံးပြုပါက ၎င်းဆေးက ဆိတ်ငယ်ကလေးများ၏ thiamin အသုံးပြုမှုကိုပါ ဟန့်ထားနိုင်ပါသည်။

အခြားသော coccidiostats ဆေးဝါးများမှာ monensin နှင့် lasolacid တို့ဖြစ်ကြပါသည်။ ၎င်းဆေး နှစ်မျိုးသည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ဆင်တူကြပြီး ဆေးအချိန်အဆ မှန်ကန်စွာ အသုံးပြုပါက ကာလရှည်အသုံးပြု နိုင်ကြပါသည်။ ၎င်းဆေးများကို အစာတွင်ထည့်သွင်းတိုက်ကျွေးရမည့် ပမာဏတွက်ချက်ရာတွင် မှားယွင်းပါက သေဆုံးသည်အထိ ထိခိုက်နိုင်ပါသည်။

အခြား အသုံးများသော coccidiostat သည် decoquinate ဖြစ်သည်။ ၎င်းဆေးသည် ရောဂါကို ကြိုတင်ကာကွယ်တားဆီးရာတွင် ထိရောက်သော်လည်း၊ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ဆေးများကဲ့သို့ပင် တိရစ္ဆာန် တွင် ဝမ်းလျှောဝမ်းပျက်ဖြစ်ချိန်တွင်မှ အသုံးပြုပါက မထိရောက်နိုင်ပါ။

Toltrazril သည် တိရစ္ဆာန်တွင် ရောဂါဖြစ်နေလျှင်ပင် ကုသဆေးအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ Sulfas ဆေးများကိုလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုသော်လည်း ထိရောက်မှုမှာ အတိုင်းအတာတစ်ခု အထိသာ ဖြစ်ပါသည်။

ရွက်ပြားသန်ကောင် (အသည်းစားပိုး) Fasciola hepatica (Liver Fluke)

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရေလွှမ်းမိုးမှုရှိသောဒေသများတွင် အတွေ့ရများသော ကိုယ်တွင်းကပ်ပါးကောင် နောက်တစ်မျိုးမှာ ရွက်ပြားသန်ကောင် (အသည်းစားပိုး) ဟုခေါ်သော *Fasciola hepatica* ပင်ဖြစ်ပါသည်။ အခြားမျိုးစိတ်တစ်မျိုးဖြစ်သော *Fasciola gigantica* ကိုလည်းတွေ့ရှိရပြီး ၎င်းတို့၏ ဘဝစက်ဝန်း နှင့် တိရစ္ဆာန်များအား တိုက်ခိုက်ပုံတို့မှာ အတူတူပင်ဖြစ်ပါသည်။

သက်ကြီးကောင်များသည် သည်းခြေအိတ်နှင့် အသည်းတို့အား တွယ်ချိတ်ထားသော ပြွန်ငယ် (သည်းခြေရည်ပြွန်) (Bile duct) တွင် နေထိုင်ပြီး သွေးများစုပ်ယူကာ သည်းခြေရည်ပြွန်ကို အကြီးအကျယ် ပျက်စီးစေပြီး ဥများဥချကြပါသည်။ ယင်းဥများသည် ပြင်ပသို့ တိရစ္ဆာန်၏မောင်မှတစ်ဆင့် ရောက်ရှိသွားကြပါသည်။ ရွက်ပြားသန်ကောင်ဥများသည် ရေထဲသို့ကျသွားပါက ဥမှပေါက်ပြီး ရေကူးကာ ခရုတစ်မျိုးကိုရှာဖွေကြပါသည်။ ၎င်းတို့နှစ်သက်သော ခရုအမျိုးအစားကို ရှာဖွေတွေ့ရှိသည့်အခါ ခရုခန္ဓာကိုယ်အတွင်းသို့ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်ကာ ပွားများကြပြီး cercaria ခေါ်အဆင့်သို့ ရောက်ရှိကြပါသည်။

ထို့နောက် အဆိုပါ cercaria များ သည် ခရု၏ကိုယ်မှ ပြင်ပသို့ ထွက်လာပြီး ရေကူးကာ ကမ်းစပ်နားရှိ အပင်များတွင် တွယ်ကပ်ကာ metacercaria များအဖြစ် ဖွံ့ဖြိုးလာပါသည်။ metacercaria များသည် ရေအိတ်ငယ်ကလေး များနှင့်တူပြီး ရေကျသွားချိန်တွင် ခြောက်သွေ့ပြီး မသေသွားအောင် ကာကွယ်ပေးထားပါသည်။ အကယ်၍ metacercaria များကို လက်ခံ ကောင်များ (လူအပါအဝင် နို့တိုက်သတ္တဝါများ) က စားသောက်မိပါက အူထဲသို့ ရောက်ရှိသွားပြီး juvenile flukes များအဖြစ် အူနံရံကို ထိုးဖောက်ကာ အသည်းသို့ သွားရောက်ကြပါသည်။ အသည်းအတွင်းတွင် (၈-၁၂)ပတ်ကြာအောင် သွားလာထိုးဖောက်နေကြပြီး နောက်ဆုံးတွင် သည်းခြေရည်ပြွန်သို့ ရောက်ရှိသွားကြပါ သည်။ သည်းခြေရည်ပြွန်တွင် အရွယ်ရောက် ရွက်ပြားသန်ကောင်အဖြစ် နေထိုင်ပြီး ဥများကို ဥချကြပါသည်။

ရောဂါလက္ခဏာမှာ အဆိုပါ ရွက်ပြားသန်ကောင်များအား အသည်းအား မည်မျှ ဖျက်ဆီးပစ်သည် ဆိုသည်အချက်နှင့် သွေးမည်မျှဆုံးရှုံးသွားသည်ဆိုသည်အချက်များအပေါ် မူတည်နေပါသည်။ သွေးအား နည်းခြင်း၊ အသားဝါခြင်း၊ ခန္ဓာကိုယ်အချို့အစိတ်အပိုင်းများတွင် ရေစုခြင်း၊ တခါတရံ ဝမ်းလျှောခြင်း စသည့် လက္ခဏာများကို တွေ့ရှိရပါသည်။ Juvenile flukes များ အသည်းတွင် ထိုးဖောက်သွားလာထားသော လမ်းကြောင်းများတွင် သွေးစီးကြောင်းများနှင့် ဒဏ်ရာများ၊ အမာရွတ်များကို တွေ့ရတတ်ပါသည်။ သည်းခြေ ရည်ပြွန်ထဲတွင် အရွယ်ရောက်ရွက်ပြားသန်ကောင်များကို တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ရွက်ပြားသန်ကောင် ပမာဏများပါက တိရစ္ဆာန်သေဆုံးသည်အထိ ပြင်းထန်နိုင်ပြီး ရွက်ပြားသန်ကောင်ပမာဏ နည်းပါးပါက ထုတ်လုပ်မှု ကျဆင်းစေနိုင်ပါသည်။

နယ်မြေဒေသတစ်ခုလုံးသည် ရွံညွှန်ထူထပ်ပြီး ရေလွှမ်းသော ဒေသဖြစ်ပါက စားကျက်ဧရိယာအား ထိန်းချုပ်ခြင်းဖြင့် ရောဂါထိန်းချုပ်ရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ ထိန်းချုပ်ရန် အခြားနည်းလမ်းတစ်ခုမှာ တိရစ္ဆာန်များအား လွှတ်ကျောင်းခြင်းမပြုပဲ ခြံလှောင်မွေးမြူသည့် (zero-

grazing) နည်းစနစ်ဖြင့် မွေးမြူကာ အစာကို ရိတ်ကျွေးခြင်း၊ အပင်ကြီးများမှအရွက်များ ကျွေးမွေးခြင်းနည်းလမ်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ အစာများအား အခြောက်ခံခြင်း သို့မဟုတ် အချဉ်ဖောက်ခြင်း (ဥပမာ မြက်ချဉ်ဖတ်) တို့ပြုလုပ်ပါက metacercaria များကို သေဆုံး စေနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် *F. hepatica* ကို ထိန်းချုပ်ရန်အတွက် အသုံးများသော နည်းလမ်းမှာ ရွက်ပြားသန်ကောင်များ ပေါများသော အချိန်တွင် သန်ချဆေး တိုက်ကျွေးသည့် နည်းလမ်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ သန်ချဆေးအတော်များများသည် အသည်းတွင် ရွေ့လျားသွားလာနေကြသော သန်ကောင်များအား ထိရောက်စွာ သတ်နိုင်စွမ်းမရှိပါ။

သန်ချဆေးများကို ထိရောက်စွာတိုက်ကျွေးနိုင်ရန် သန်ကောင်၏ဘဝစက်ဝန်းကို သိရှိနားလည် ထားရန်လိုအပ်ပါသည်။ မိုးကာလတွင် ခရုများပေါ်လာပြီး ရွက်ပြားသန်ကောင်များ ရှိသော တိရစ္ဆာန်မှ ဥများက ၎င်း ခရုများထံသို့ ကူးစက်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့နောက် metacercaria များ သည် တိရစ္ဆာန်အစာပင်များထံသို့ရောက်ရှိသွားကြပြီး အခြားတိရစ္ဆာန်များသို့ ကူးစက်ကြပါသည်။ ထို့နောက် juvenile flukes များသည် အသည်းတွင် ၂-၃ လခန့် ရွေ့လျားသွားလာနေကြမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် သည်းခြေရည်အိတ်တွင်နေထိုင်ကြသော သက်ကြီးရွက်ပြားသန်ကောင်များကိုသာ သတ်နိုင်သော ဆေးများ (clorsulon, albendazole) ကို အသုံးပြုမည်ဆိုပါက metacercaria များကို နောက်ဆုံးစားမိပြီး နောက် ၃ လ ကြာမှသာ အသုံးပြု သင့်ပါသည်။ ရာသီဥတုသည် ကာလအတော်ကြာ ပူပြင်းခြောက်သွေ့သွားပါက ခရုများသည် တွင်းအောင်း သွားကြပြီး ခရုတွင်ကူးစက်ထားသော cercaria များ သေဆုံးကုန်ပါသည်။ နောက်ထပ်တစ်ကြိမ် ခရုများပြန်ထွက်မလာမီ ခြောက်သွေ့ရာသီကုန်ဆုံးချိန်သည် သန်ချဆေးတိုက်ကျွေး ရန်အကောင်းဆုံးဖြစ်ပါသည်။ ထို့နောက် ခြောက်သွေ့ရာသီအစတွင် ဒုတိယတစ်ကြိမ် သန်ချဆေး တိုက်ကျွေးပါက ပိုမိုကောင်းမွန်ပါသည်။

နောက်ထပ်နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် triclabendazole ကို ခြောက်သွေ့ရာသီအစတွင် တိုက်ကျွေး နိုင်ပါသည်။ ၎င်းဆေးသည် သက်ကြီးကောင်နှင့် အသည်းတွင်ရွေ့လျားနေသော juvenile flukes များကိုပါ သေဆုံး စေနိုင်ပါသည်။ ခြောက်သွေ့ရာသီအဆုံးတွင် albendazole or clorsulon ကို တိုက်ကျွေး ပေးခြင်းဖြင့် triclabendazole တိုက်ကျွေးစဉ်က လွတ်သွားသော သန်ကောင်များကို သေဆုံးစေနိုင်ပါသည်။

သန်လုံးကောင်များ (Nematodes)

စားမြုံ့ပြန်သတ္တဝါများတွင် အရေးအကြီးသော ကပ်ပါးရောဂါတစ်မျိုးမှာ trichostrongyle အုပ်စုဝင် သန်လုံးကောင် တစ်မျိုးဖြစ်သော *Haemonchus contortus* ရောဂါပိုးဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏ ဘဝစက်ဝန်းမှာ အခြား trichostrongyle များကဲ့သို့ပင်ဖြစ်သော်လည်း ပိုမို၍ အန္တရာယ်ကြီးရခြင်းမှာ ၎င်းသန်လုံးကောင်သည်

လက်ခံကောင်ဖြစ်သော သိုး၊ ဆိတ်များထံမှ သွေးကို စုပ်ယူစားသုံးကြပြီး အလွန်လျင်မြန်စွာ မျိုးပွားနိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

၎င်းကပ်ပါး သန်လုံးကောင်များသည် သိုး၊ ဆိတ်များ၏ အစာလမ်းကြောင်းအတွင်း နေထိုင်ကြပြီး ဥများ ဥချကြပါသည်။ ၎င်းသန်ဥများသည် သိုး၊ ဆိတ်မစင်များနှင့်အတူ ပြင်ပသို့ ရောက်ရှိလာကာ မြေကြီးပေါ်တွင် ဥမှပေါက်ပြီး သားလောင်း အဆင့် (၃) ဆင့်အထိ ဖွံ့ဖြိုးလာကြပါသည်။ အဆင့် (၁) နှင့် (၂) သည် ခြောက်သွေ့မှုနှင့် အပူချိန်ကို ခံနိုင်ရည်မရှိကြပါ။ သို့ရာတွင် အဆင့် (၃) သည် အလွန်ခံနိုင်ရည်ရှိပြီး စားကျက်တွင် (အထူးသဖြင့် အပူချိန်နိမ့်ပါက) လပေါင်းများစွာ အသက်ရှင်နိုင်ပါသည်။ စိုစွတ်သော အခြေအနေတွင် မြက်ပင်ပေါ်တွင် ရေများ သီးလာပြီး အဆင့်(၃)သားလောင်းအား မြက်ပင်အပေါ်ပိုင်းသို့ သယ်ဆောင်သွား ကြပါသည်။ စားမြုံ့ပြန်သတ္တဝါက မြက်စားသောအခါ အဆိုပါ အဆင့်(၃) သားလောင်း အားစားမိပြီး အစာလမ်းကြောင်းထဲသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိသွားပါသည်။ *H. contortus* သည် အဓိမေဆမ် ခေါ် အစာအိမ် စတုတ္ထ အခန်းတွင် ရှင်သန်ကြပါသည်။

အစာလမ်းကြောင်းအတွင်း ၎င်းတို့ ကြိုက်နှစ်သက်သောနေရာသို့ ရောက်ရှိသည်အခါ သားလောင်း အဆင့်(၃) သည် အစာစတင်စားသောက်ပြီး သားလောင်းအဆင့်(၄) နှင့် သက်ကြီးကောင်အဆင့်တို့အဖြစ် ကြီးထွားလာပါသည်။ အချို့သော trichostrongyles များတွင် သားလောင်းအဆင့် (၄) သည် ဖွံ့ဖြိုးမှုရပ်တန့် သွားခြင်း (hypobiosis) ဖြစ်သွားပြီး သက်ကြီးကောင်အဆင့်သို့ ရောက်ရှိမလာတော့ပါ။ ပုံမှန်အားဖြင့် ခြောက်သွေ့ပူပြင်းကာလနှင့် အလွန်အေးသောကာလ ကြာရှည်စွာရှိသောဒေသများတွင် ထိုကာလများ ကုန်လွန် ချိန်၌ သန်လုံးကောင်များ ကင်းစင်သွားလေ့ရှိသော်လည်း hypobiosis ဖြစ်သော trichostrongyles များတွင်မူ

အဆိုပါကာလများ လွန်မြောက်သည့်တိုင် သန်ကောင်များ ကျန်ရှိနေနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ လုံလောက်သော စိုထိုင်းဆရှိပြီး အပူချိန်သည်လည်း ၁၀ ဒီဂရီ စင်တီဂရိတ်အောက် လျော့နည်းခြင်းမရှိပါက hypobiosis ဖြစ်ပေါ်လေ့မရှိပါ။

အခြားသတိထားရမည့် အရေးကြီးအချက်မှာ ဆိတ်မများသည် ဆိတ်ငယ်ကလေးများအား မမွေးဖွားမီနှင့် မွေးဖွားပြီးနောက်ပိုင်း ကာလတိုအတွင်းတွင် သန်ကောင်များအား ခံနိုင်ရည်ကျဆင်းသွားခြင်း (periparturient relaxation of resistance) ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကာလများတွင် ဆိတ်မကြီး၏ သန်ကောင်များ အပေါ်တုံ့ပြန်သော ခုခံအားစနစ်သည် အားနည်းလာပြီး ၎င်း၏ ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းရှိ သန်ကောင်များမှ ဥများ ပိုမိုဥချနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် နို့ဖြတ်လိုက်ပြီးပါက ခုခံအားစနစ် ပြန်လည်အားကောင်းလာက သန်ကောင်ဥလည်း ပြန်လည်လျော့ကျသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

Haemonchus contortus သည် သွေးစုပ်ယူသောကြောင့် တိရစ္ဆာန်တွင် သွေးအားနည်းခြင်းနှင့် သွေးအတွင်း ပရိုတင်းအသားဓာတ်လျော့နည်းခြင်း (hypoproteinemia) တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ၎င်းသန်ကောင်များသည် တစ်ရက်လျှင် ဥထောင်ပေါင်းများစွာကို ဥချကြသဖြင့် သန်ကောင်ပမာဏ အလျင်အမြန်တိုး လာပြီး သန်ကောင်ထောင်ပေါင်းများစွာတို့က သွေးစုပ်ယူကြသဖြင့် ဆိတ်ငယ်များအား အလျင်အမြန် သေဆုံးစေနိုင်ပါသည်။ ရောဂါလက္ခဏာများမှာ သွေးအားနည်းပြီး မျက်သားကဲ့သို့သော (mucous membrane) များ အရောင်ဖျော့သွားခြင်း သို့မဟုတ် ဖြူသွားခြင်းများ တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း ရေစုခြင်း (edema) ကို တွေ့ရှိရပြီး အထူးသဖြင့် မေးရိုးအောက်တွင် ရေများစုပြီး ရောင်နေသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ *Haemonchus contortus* မဟုတ်သော အခြား trichostrongyles များသည် အစာလမ်းကြောင်းရှိ အကျိအချွဲများ၊ ဆဲလ်များအား စားသုံး၍ အသက်ရှင်ကြပါသည်။ ထိုသန်ကောင်များတွင်မူ အစဆုံးတွေ့ရမည့် လက္ခဏာမှာ ဝမ်းလျှောခြင်း (diarrhea) ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ဥ ဥနှုန်းသည် *Haemonchus contortus* ကဲ့သို့ မများပဲ တစ်ရက်လျှင်

အမတစ်ကောင်မှ ၂ ရာဂဏန်းသာ ဥချနိုင်ကြသဖြင့် အန္တရာယ်နည်းပါးပါသည်။ *Haemonchus contortus* ကို ထိန်းချုပ်ပါက အခြားသော trichostrongyles များကိုပါ ထိန်းချုပ်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

Haemonchus. သန်ကောင်ရောဂါအား ထိန်းချုပ်ရန် နည်းလမ်း နှစ်ခုရှိပါသည်။ ပထမတစ်နည်းမှာ ဆိတ်မများ သားကျချိန်တွင် ခြံတစ်ခြံလုံးအား သန်ချဆေး တိုက်ကျွေး ထိုးနှံသည့် Strategic drenching နည်းလမ်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ တစ်ခြံလုံးအား သန်ချဆေးတိုက်ကျွေးထိုးနှံခြင်းဖြင့် သန်ကောင်အရေအတွက် ကို လျော့ချနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ သားကျချိန်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် သန်ချဆေးတိုက်ကျွေးခြင်းမှာ ၎င်းအချိန် တွင် သန်ဥအများဆုံးထုတ်လုပ်နိုင်ပြီး ၎င်းဥများမှာ သားလောင်းများအဖြစ်ဖွံ့ဖြိုးလာပြီး အသစ်မွေးလာသော ဆိတ်ငယ်ကလေးများအား ကူးစက်နိုင်သောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ဆိတ်ငယ်ကလေးများကိုမူ သားခွဲချိန်တွင် သန်ချပေးလေ့ရှိပါသည်။ ထို့ပြင် ခြောက်သွေ့ရာသီအစနှင့်အဆုံးတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှုရပ်တန့်နေသော သားလောင်း အဆင့်(၄)များအား ဖျက်ဆီးပစ်နိုင်သည့် albendazole, fenbendazole, ivermectin, doramectin အစရှိသည့် ဆေးဝါးများဖြင့် သန်ချပေးရပါမည်။

အခြားနည်းတစ်နည်းမှာ(FAMCHA)ကဒ်ဖြင့် သိုး၊ ဆိတ်များ၏ မျက်သားအား ၂-၃ ပတ်ခြား တစ်ကြိမ် စစ်ဆေးပြီး အရောင်ဖျော့နေသောတိရစ္ဆာန်များအား သန်ချဆေးတိုက်ကျွေးသော နည်းစနစ်ဖြစ်ပါ သည်။ သန်ချဆေးတိုက်ကျွေးရသောတိရစ္ဆာန်များအား မှတ်တမ်းတင်ထားပြီး ဆေးတိုက်ရသည့် အကြိမ်ရေ များသည့်တိရစ္ဆာန်များအား ရောင်းထုတ်ပစ်လေ့ရှိကြပါသည်။ ထိုသို့ ဆက်တိုက်လုပ်ဆောင်လာပါက ဆိတ်မျိုးဆက် ၁၅-၂၀ ခန့်ရောက်ရှိသည့်အခါ ကျန်ရှိသည့်ဆိတ်အုတ်သည် မျိုးဗီဇအရ သန်ကောင်ရောဂါ ကို ခံနိုင်ရည်ရှိသော ဆိတ်အုပ်ဖြစ်လာပြီး ဆေးတိုက်ကျွေးရမှုကို လျော့ချနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ဆိတ်ငယ်ကလေးများအား ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်း

ဆိတ်ငယ်ကလေးများ မမွေးဖွားမီ ဆိတ်မကြီးအား သန့်ရှင်းခြောက်သွေ့ပြီး အခြားဆိတ်များက မနှောင့်ယှက်နိုင်သည့် အကာအကွယ်ရှိသောနေရာတွင် ထားရှိရပါမည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် ဆိတ်များသည် ပိုင်ရှင်၏ အကူအညီမလိုအပ်ပဲ မွေးဖွားလေ့ရှိကြပါသည်။ သို့ရာတွင် တခါတရံ ဆိတ်ငယ်လေးမှာ ဆိတ်မကြီး၏ ဝမ်းဗိုက်အတွင်း အနေအထားမမှန်သဖြင့် မွေးဖွားရခက်ခဲတတ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိခင်ဆိတ်မကြီး စတင်မွေးဖွားချိန်မှ စတင်၍ နာရီဝက်တစ်ကြိမ် စောင့်ကြည့်ပေးသင့်ပါသည်။ ပုံမှန်မွေးဖွားနေပါက ပိုင်ရှင်မှ သွားရောက်ကူညီခြင်းမပြုပဲ ထားသင့်ပါသည်။

ဆိတ်ငယ်လေး မွေးဖွားပြီးပါက နှာခေါင်းပိုင်းကို ခြောက်သွေ့ခြင်းရှိမရှိ၊ အသက်ရှူရန် လွယ်ကူခြင်းရှိမရှိ စစ်ဆေးပေးရပါမည်။ မခြောက်သွေ့ပါက အဝတ်စဖြင့် ခြောက်သွေ့အောင် သုတ်ပေးရပါမည်။ ထို့ပြင် ချက်ကြိုးကို အိုင်အိုဒင်တင်ချာတွင် စိမ်ပေးရပါမည်။

အရေးအကြီးဆုံးမှာ နို့ဦးရေကို ဆိတ်ငယ်လေးခန္ဓာကိုယ်၏ ၁၀% ရရှိအောင် တိုက်ကျွေးပေးရန်ဖြစ်ပါသည်။

နို့ဦးရေတွင် သာမန်နို့ထက် အသားဓာတ်၊ သတ္တုဓာတ်နှင့် ဗီတာမင်များ ပါဝင်ပါသည်။ ထို့ပြင် အရေးအကြီးဆုံးမှာ နို့ဦးရေတွင်ပါဝင်သော immunoglobulins ခေါ် ပဋိပစ္စည်းများဖြစ်ပါသည်။ ပဋိပစ္စည်းများသည် သတ္တဝါများ၏ ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းသို့ ရောဂါပိုးများဝင်ရောက်လာပါ ခံနိုင်ရည်ရှိအောင် ကာကွယ်ပေးသည့် အသားဓာတ် (Protein) များဖြစ်ပါသည်။ စားမြုံ့ပြန်သတ္တဝါများသည် အခြားသတ္တဝါများကဲ့သို့ ကိုယ်ဝန်ဆောင် ကာလအတွင်း မိခင်ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းရှိ ပဋိပစ္စည်းများကို အချင်း (Placenta) မှတစ်ဆင့် ကလေးငယ်သို့ ပို့ဆောင်ပေးခြင်းမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် စားမြုံ့ပြန်သတ္တဝါများတွင် ပဋိပစ္စည်းများကို ကလေးငယ်များထံသို့ ရောက် အောင် ပို့ဆောင်ပေးမည့် တစ်ခုတည်းသောနည်းလမ်းမှာ နို့ဦးရေကို လုံလောက်စွာတိုက်ကျွေးခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ မွေးဖွားပြီး နာရီအနည်းငယ်အတွင်းတွင် ဆိတ်ငယ်လေး၏ အူနံရံမှ ပဋိပစ္စည်းမော်လီကျူးများကို ကောင်းမွန်စွာ စုပ်ယူနိုင်သော်လည်း အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ ပဋိပစ္စည်းအနေဖြင့် မစုပ်ယူတော့ပဲ ယင်း ပဋိပစ္စည်း အသားဓာတ်များကို ချေဖျက်ကာ အပိုင်နီအက်ဆစ်များအဖြစ်သာ စုပ်ယူတော့သည်။ မွေးဖွားပြီး နောက် (၈)နာရီ ကြာသောအခါ မွေးဖွားခါစက စုပ်ယူနိုင်သည့် ပဋိပစ္စည်းပမာဏ၏ တစ်ဝက်ကိုသာ စုပ်ယူနိုင်တော့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

မွေးဖွားခါစတွင် ဆိတ်ငယ်လေးအရွယ်အစားပေါ်မူတည်၍ နို့ဦးရေ အနည်းဆုံး (၃၀-၆၀)စီစီ တိုက်ကျွေးရမည်။ ထို့နောက် ကျန်ရှိသော နို့ဦးရေများကို (၄-၆)နာရီအကြာတွင် ထပ်မံတိုက်ကျွေးရမည်။ အလေးရိန် (၂)ကီလိုဂရမ် (၁.၂)ပိဿာရှိသော ဆိတ်ငယ်လေးတစ်ကောင်သည် (၆-၈)နာရီအတွင်း အနည်းဆုံး နို့ဦးရေ (၂၀၀-၃၀၀)စီစီ တိုက်ကျွေးပြီးဖြစ်ရပါမည်။ မိမိ၏ မွေးမြူရေးခြံတွင် ရောဂါကျရောက်ဖူးပါက နို့ဦးရေ အလျှင် အမြန်ဆုံး နှင့် ပမာဏများများရရှိရေးမှာ ပိုမိုအရေးကြီးပါသည်။

မိခင်ဆိတ်မကြီး၏ နို့အုံနှစ်ဖက်လုံးတွင် နို့ရိုမရှိနှင့် နို့အုံရောင်ရောဂါဖြစ်ပွားနေခြင်း ရှိမရှိတို့ကို စစ်ဆေးရပါမည်။ ထို့ပြင် မိခင်ဆိတ်မကြီးက ဆိတ်ငယ်ကလေးများအား နို့တိုက်ကျွေးခြင်း ရှိမရှိ စစ်ဆေးရပါမည်။ ဆိတ်ငယ်ကလေးများအား မိခင်ဆိတ်မကြီးနှင့် ရက်အတော်ကြာအောင် ထားပေးခြင်းဖြင့် မိခင်နှင့်ကလေးကြား ဆက်သွယ်မှုပိုမိုကောင်းမွန်လာမည်ဖြစ်ပါသည်။

နေ့စဉ် နို့အကြိမ်ကြိမ်တိုက်ကျွေးပေးခြင်းအပြင် ဆိတ်ငယ်လေး အသက်တစ်ပတ်သားမှ စတင်၍ ဆိတ်ငယ်ကလေးများအတွက် သန့်ပြုပြင်ထားသည့်ဖြည့်စွက်စာ (Creep feed) ကို ကျွေးမွေးပါက ပိုမိုကောင်းမွန်ပါသည်။ Creep feed ဆိုသည်မှာ အသားဓာတ် အနိမ့်ဆုံး % ပါဝင်ပြီး ဆိတ်ငယ်ကလေးများ စားသုံးနိုင်သည့် အတောင့်ပုံစံ အစာများဖြစ်ပါသည်။ အစာကို ဆိတ်ငယ်ကလေးများသာ စားသောက်နိုင်ပြီး ဆိတ်မကြီးများ စားသောက်၍ မရအောင် ကာကွယ်ထားရပါမည်။

Creep feed ကျွေးမွေးရာတွင် ရည်ရွယ်ချက် (၂)ရပ်ရှိပါသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ ဆိတ်ငယ်ကလေးများ၏ ရှုမင်အစာအိမ်အကန့် ဖွံ့ဖြိုးလာစေရန် လုံ့ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ရှုမင်ဖွံ့ဖြိုးလာခြင်းဖြင့် ဆိတ်ငယ်ကလေးများအား ဒဏ်မဖြစ်စေပဲ စောစောနို့ခွဲနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ဒုတိယရည်ရွယ်ချက်မှာ မိခင်ဆိတ်မကြီး၏ နို့မလုံလောက်ခြင်း (အထူးသဖြင့် အမွှာမွေးသည့်အခါ) ကို ကာကွယ်နိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ Creep feed ကျွေးမွေး သည်ဖြစ်စေ၊ မကျွေးမွေးသည်ဖြစ်စေ၊ သန့်ရှင်းသောသောက်ရေ ရရှိရန် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ရှုမင် ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် VFA acid တစ်မျိုးဖြစ်သည့် Propionic acid (ပရိုပီရိုနစ်အက်ဆစ်) ထွက်ရှိမှုပေါ် မူတည်ပါသည်။ ထိုအက်ဆစ်သည် အစာနု (အစေ့အဆန်များ၊ ဆီကြိတ်ဖတ်များ) မှသာထွက်ရှိပြီး အစာကြမ်းမှ မထွက်ရှိပါ။ နို့တစ်မျိုးတည်း (သို့မဟုတ်) နို့နှင့်အစာကြမ်း သာရရှိသော ဆိတ်ငယ်ကလေး၏ ရှုမင်အစာအိမ်တွင် Papillae ခေါ် အဖုကလေးများကောင်းစွာ မဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် အစာချေဖျက်မှု၊ အာဟာရစုပ်ယူမှုတို့ကို ကောင်းစွာ မလုပ်နိုင်ပါ။ ရှုမင် ကောင်းစွာမဖွံ့ဖြိုးပါက ဆိတ်ငယ်ကလေးများကို သားခွဲနို့ဖြတ်၍ မရနိုင်ပါ။

ဆိတ်ငယ်များအား အာဟာရပြည့်ဝစွာ စားသုံးရမည့်အပြင် ရောဂါများမဖြစ်ပွားအောင်လည်း ကာကွယ်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းရောဂါများတွင် မေးခိုင်ရောဂါသည်လည်း တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်ပါသည်။ မေးခိုင်ရောဂါသည် လေ(အောက်ဆီဂျင်)မရှိမှအသက်ရှင်နိုင်သောဘက်တီးရီးယား (anaerobic bacteria) တစ်မျိုးဖြစ်သည့် *Clostridium tetani* ကြောင့်ဖြစ်ပွားသော အာရုံကြောရောဂါတစ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ ရောဂါပိုးများသည် ဒဏ်ရာများမှ(ဥပမာ - သင်းကွပ်ထားသောဒဏ်ရာ)ဝင်ရောက်လာလေ့ရှိပြီး ၎င်းမှထုတ်လုပ်သော အဆိပ်(toxin) သည် ကြွက်သားများကို ပုံမှန်ထက်ပိုမိုလှုံ့ဆော်သဖြင့် ကြွက်သားများမှာ အလွန်အကျွံရုံးကြွကာ အနားမရဖြစ် စေပါသည်။ ကာကွယ်ရမည့်နည်းလမ်းမှာ toxoid ကာကွယ်ဆေးကို ကိုယ်ဝန်ဆောင် ဆိတ်မများ မမမွေးဖွားမီ ရက်သတ္တပတ်အနည်းငယ်ကပင် ကြိုတင်ထိုးနှံခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ထိုးနှံခြင်းဖြင့် ထိုဆိတ်မ၏ နို့ဦးရေတွင် အဆိုပါရောဂါပိုး၏အဆိပ်ကို ခုခံနိုင်မည့် ပဋိပစ္စည်းများကို ထုတ်လုပ်ထားမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဆိတ်ငယ်ကလေးများအတွက် အဓိကကျသော အခြားရောဂါတစ်ခုမှာ (Coccidiosis) ခေါ် သွေးဝမ်းရောဂါဖြစ်ပါသည်။ သွေးဝမ်းရောဂါဖြစ်ပွားစေသော ပရိုတိုဇိုးဝါးပိုးများသည် အူနံရံရှိ ဆဲလ်များအား ထိုးဖောက် ဝင်ရောက်ပွားများကြပြီး ထိုဆဲလ်များကို ဖျက်ဆီးပစ်ခြင်းဖြင့် ဝမ်းလျှောခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ထိုရောဂါကို ကုသဆေးများဖြင့် ကုသနိုင်သော်လည်း ဆိတ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်ကို သန့်ရှင်းနေစေပြီး မစင်များနှင့် မပေကျံနေအောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းအားဖြင့် ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်းသည် ပိုမိုထိရောက်သည့်အပြင် အခြား ရောဂါများ ကိုပါ ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ပါသည်။

မစင်များအား မစားမီစေရန် အစာခွက်၊ ရေခွက်များအတွင်း မစင်မစွန့်နိုင်အောင် တားဆီးဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ဆိတ်များအား ၃ ပေခန့်အမြင့်ရှိသည့် စင်(slatted floor) ဖြင့်မွေးမြူခြင်းဖြင့် ဆိတ်များကို မစင်များ မပေကျံအောင် ကာကွယ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ကြမ်းခင်းသည် (7/8 cm)ခန့်အကျယ်အဝန်း ရှိရပါမည်။ ဆိတ်ငယ်ကလေး များ၏ ခြေထောက်ကျုံ့မဝင်နိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ထားရပါမည်။ ဖြစ်နိုင်ပါက ကြမ်းခင်းများကို ခပ်ဝိုင်းဝိုင်းပုံစံ ရှိသင့်ပါသည်။ သို့မှသာ ဆိတ်မစင်များ အလွယ်တကူ လျှောကျသွားနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ကြမ်းခင်းရန်အတွက် ဝါး ကိုအသုံးပြုနိုင်သကဲ့သို့ အုန်းပင်လုံး ထန်းပင်လုံးများကိုလည်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

ဆိတ်ငယ်ကလေးများအား နှစ်လသားအရွယ်တွင် သားခွဲနိုင်ပါသည်။ အသက် (၃-၄)လအရွယ်တွင် အရွယ်ရောက်ကြပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဆိတ်အထီးများနှင့် ဆိတ်မအငယ်များ သားလိုက်သားပေါက်ခြင်း မပြုစေရန် သတိပြုရပါမည်။ သားဖောက်ရန်မလိုသော အထီးများကို သင်းကွပ်ပေးရန် စဉ်းစားသင့်ပါသည်။ သို့မဟုတ်ပါကလည်း အထီးများကို သီးသန့်ခွဲခြားထားသင့်ပါသည်။